ПРАЛЕТАРЫІ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

Год выд. 33-і
№ 17 (1862)
28 лютага 1964 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

СЁННЯ Ў ГАЗЕЦЕ:

АРХІТЭКТУРНАЯ СТАРОНКА

Надрукаванне старонкі супадае з адкрыццём з'езда архітэктараў нашай рэспублікі. Гэтай падзеі прысвечаны артыкул старшыні праўлення Саюза архітэктараў БССР Вольгі Ладыгінай. Пытанні, закранутыя ў іншых матэрыялах старонкі, бясспрэчна, звязаны з праблемамі, якія абмяркуе з'езд. Малады архітэктар Я. Лінeвіч дзеліцца думкамі аб новым у будаўніцтве прамысловых прадпрыемстваў. «Зялёнаму будаўніцтву» прысвечана выступленне І. Рудэнкі. Архітэктар Г. Сысоеў расказвае аб праекце новай гасцініцы «Інтурыст», якая будуецца на плошчы Леніна.

Нашы чытачы разам з усёй грамадскасцю рэспублікі шчыра віншуюць і вітаюць удзельнікаў VIII з'езда архітэктараў рэспублікі.

ДА НОВЫХ ТВОРЧЫХ ЗДЗЯЙСНЕННЯЎ

Л. ЛЮБІМАЎ,
галоўны дырыжор Дзяржаўнага ордэна Леніна Вялікага тэатра оперы і балета, народны артыст БССР

Такім чынам, мінулі хвалюючыя дні гастроляў нашага тэатра ў Крамлёўскім Палацы з'ездаў. Мінула вялікая падрыхтоўчая работа вялікага калектыву, які імкнуўся высока працесці сцяг беларускага мастацтва ў сваёй творчай справаздачы ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве.

У памяці ажываюць яркія эпізоды нашых сустрэч з гасціннымі масквічамі, з якімі ў нас з першага ж спектакля ўстанавіўся кантакт. Іх цеплыня і ўвага не пакідалі нас да самага апошняга акорда заключнага канцэрта. Мы ўпершыню блізка пазнаёміліся з цудоўным, сапраўды казачным будынкам Палаца з'ездаў, дзе ўсё для нас было новае і незвычайнае як па архітэктуры і памерах памяшкання, так і па акустычных асаблівасцях сцэны і глядзельнай залы.

Уявіце сабе тэатр, які змяшчае шэсць тысяч гледачоў! У кожнага можа ўзнікнуць пытанне: як жа ў ім будзе чуваць і відаць?

Аднак на сцэне і ў аркестры мы заўважылі шмат мікрафонаў, якія, як нам растлумачылі, «бяруць» галасы выканаўцаў на адлегласці да 18 метраў. Усе шэсць тысяч крэслаў у зале радыёфікаваны, і глядач спакойна, не напружваючыся, слухае спектакль.

Прыгадваецца першая аркестравая рэпетыцыя «Яснага світання». Усе вельмі хвалююцца, але ўсе творча сабраныя, адчуваецца жаданне пераадолець цяжкасці незвычайных новых умоў. Не ўсё адразу ладзіцца і даводзіцца не адзін раз паўтараць некаторыя ўрыўкі оперы.

Праз рэпрадуктар зверху мы чуем заўвагі галоўнага гукарэжысёра палаца В. Бабушкіна — вялікага майстра сваёй справы: «Спяваць і іграць трэба натуральна, не фарсіруючы гук, не набліжацца да мікрафона...»

Першы спектакль — першыя водгукі. Я за дырыжорскім пультам. Уся мая ўвага засяроджана на адзіным кантакце сцэны і аркестра. У той жа час востра адчуваю рэакцыю глядзельнай залы, яе хваляванні, перажыванні за падзеі, што адбываюцца на сцэне.

Ад карціны да карціны расце поспех спектакля, і пераможны хор оперы «Людзі, мы — сіла...» бурна пакрываецца апладысментамі гледачоў. Стомленыя, але ўзбуджаныя і радасныя, мы віншуем за кулісамі адзін аднаго. Мяне, як музычнага кіраўніка спектакля, шчыра ўзрадавалі выступленні нашых маладых артыстаў — П. Дружына, В. Гур'ева, А. Саўчанкі, В. Кірычэнкі, М. Пушкарова, якія па праву падзялілі заслужаны поспех са сваімі больш вопытнымі таварышамі — Т. Шымко, В. Глушаковым, І. Сарокіным, В. Чарнабаевым. Цудоўна гучалі хор і аркестр, ствараючы адзіны яркі гукавы ансамбль.

Графік нашых гастроляў у Маскве быў надзвычай ушчыльнёны і напружаны: увечары спектакль, а ўдзень штодзённыя аркестравыя і манціровачныя рэпетыцыі. Ва ўсіх было адзінае жаданне — давесці ўсе кампаненты пастановак да належнай высокай якасці выканання.

На другі дзень гастроляў ідзе балет Г. Вагнера «Святло і цені». Атмасфера сур'ёзнасці і цеплыні ў глядзельнай зале робіць яго родным, сваім, хочацца аддаць гледачам усё лепшае, што ты маеш. І зноў чуюцца авацыі ў адрас выканаўцаў.

На другім спектаклі «Яснага світання» ў глядзельнай зале знаходзіўся Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў і іншыя кіраўнікі партыі і ўрада. Гэты спектакль вызначаўся не толькі вялікай зладжанасцю. У ім панаваў асаблівы дух творчага гарэння, сцэна і зала зліліся нібы ў адзіным дыханні.

Гастролі працягваліся. Гледачы знаёміліся з іншымі нашымі спектаклямі — «Атэла», «Арэстэя», «Мара» — і выказвалі па-ранейшаму сваю глыбокую падзяку таленавітаму выкананню нашых артыстаў. Гледачы віталі стваральнікаў спектакляў — артыстаў, дырыжораў Т. Каламійцаву, І. Абраміса, рэжысёраў-пастаноўшчыкаў Д. Смоліча, Ю. Ужанцава, рэжысёра Р. Еўраева, балетмайстраў А. Андрэева, Н. Стукалкіну, мастакоў Я. Чамадурава, А. Дулеўскага, хормайстра А. Кагадзеева, галоўнага канцэртмайстра С. Талкачова, адным словам, усіх, хто сваёй працай садзейнічаў поспеху нашых гастроляў.

Мне ўдалося прысутнічаць у зале і не як удзельніку спектакля, а як гледачу і па вартасці ацаніць выдатнае тэхнічнае радыёасначшчэнне залы. Сумненні па гэтай частцы, якія былі ў нас да пачатку гастроляў, цалкам рассеяліся. Гукавая палітра спектакля ззяла тут усімі колерамі і адценнямі, добра даходзіў да гледачоў тэкст салістаў і хору, захоўваліся суадносіны гучання ўсяго ансамбля выканаўцаў.

Гастролі падышлі к канцу. Заключны канцэрт. Адзін нумар змяняе другі. І вось ужо з уздымам выконваецца зводным хорам песня Ю. Семянякі «Слухайце, людзі». Апошні акорд, апошнія бурныя авацыі... У адказ ім усе ўдзельнікі канцэрта, усхваляваныя і шчаслівыя, горача апладзіруюць Мікіту Сяргеевічу Хрушчову, кіраўнікам партыі і ўрада і ўсёй глядзельнай зале за цеплыню і сардэчнасць, якія мы адчувалі ўсе дні гастроляў нашага тэатра. Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў цёпла вітае выканаўцаў і ў заключэнне, падышоўшы да дырыжорскага пульта, па-бацькоўску паціскае мне руку. У гэтым поціску рукі Мікіта Сяргеевіч як бы выказаў падзяку ўсім удзельнікам за паказанае таленавітае мастацтва Беларусі. Так, гэта былі сапраўды незабыўныя мінуты, якія застануцца назаўсёды ў памяці ў кожнага з нас.

Тэатр вярнуўся ў Мінск. Напэўна, усе мы цяпер падагульняем свае ўражанні аб паездцы ў Маскву. Прыгадваюцца сустрэчы і гутаркі з віднейшымі дзеячамі музычнага мастацтва — кампазітарамі Ц. Хрэннікавым, А. Хачатуранам, Д. Кабалеўскім, М. Ковалем, дырэктарам Вялікага тэатра Саюза ССР кампазітарам М. Чулакі, вядомым спеваком І. Казлоўскім, музычнымі крытыкамі. Усе яны выказвалі сваё захапленне бачаным і чутым. Друк праявіў вялікую ўвагу да нашых выступленняў, даючы высокую ацэнку нашым спектаклям.

Аднадушна адзначаўся цікавы рэпертуар, які мы прывезлі на гастролі, яго свежасць і арыгінальнасць, адзначалася наша мэтанакіраванасць да стварэння нацыянальных опер і балетаў на сучасную тэму.

З вялікай цікавасцю масквічы пазнаёміліся з операй «Арэстэя» С. Танеева.

Вельмі цікавая дзелавая размова адбылася паміж работнікамі тэатра і калектывам рэдакцыі газеты «Советская культура».

Мы ад'язджалі з Масквы з пачуццём вялікага маральнага задавальнення, з пачуццём вялікай адказнасці за далейшую працу нашага тэатра.

Мы поўныя сіл і жадання не толькі ўтрымаць узяты рубеж на гастролях у Маскве, але і, абапіраючыся на вопыт праведзенай работы, ясна намеціць свой далейшы творчы шлях, вызначаючы яго пастаноўкамі лепшых твораў савецкіх кампазітараў, рускай і зарубежнай класікі.

Набліжаецца пяцідзесяцігоддзе Вялікага Кастрычніка. Да гэтай знамянальнай даты ў жыцці нашага народа мы павінны стварыць новыя творы пра сучаснасць, пра слаўнае гераічнае мінулае беларускага народа.

Я лічу, што тэма пра абаронцаў Брэсцкай крэпасці павінна, нарэшце, знайсці сваё канкрэтнае ўвасабленне на сцэне нашага опернага тэатра. Хіба гэта не сюжэт для оперы, дзе героіка і рамантыка тэмы так і просяцца для прачытання ў музычных вобразах. Мы спадзяёмся і ўпэўнены, што беларускія кампазітары будуць па-ранейшаму працаваць з намі ў цесных кантактах. Такая дружба прынясе сваю карысць. Нашым лібрэтыстам і творцам музыкі трэба глыбей акунуцца ў сённяшнюю рэчаіснасць, адчуць пульс жыцця, каб правільна адлюстраваць у музычных палотнах вобразы сучаснікаў.

Цяпер тэатр працуе над балетам А. Хачатурана «Спартак». Пастаноўка гэтага высокаталенавітага твора, удастоенага Ленінскай прэміі, з'явіцца працягам рэпертуарнай лініі калектыву.

У нас вялікія планы, вялікія творчыя жаданні, і мы павінны памятаць, што высокая ацэнка нашых гастроляў абавязвае кожнага з нас працаваць яшчэ лепш, больш натхнёна.

ГЭТА АБМЯРКУЕ З'ЕЗД

Вольга ЛАДЫГІНА,
старшыня праўлення Саюза архітэктараў БССР

Сёння ў Мінску адкрываецца VIII з'езд архітэктараў Савецкай Беларусі — аднаго з перадавых атрадаў архітэктараў краіны.

За час, што прайшоў ад мінулага з'езда, у жыцці краіны адбылося багата падзей гістарычнага значэння. У кастрычніку 1961 г. XXII з'езд КПСС прыняў новую Праграму Камуністычнай партыі. У гэтым маніфесце нашай эпохі намечаны шляхі пабудовы асноў камуністычнага грамадства ў савецкай краіне. Тут жа вызначаны асноўныя задачы горадабудаўніцтва, архітэктуры:

«Гарады і пасёлкі павінны ўяўляць сабой рацыянальную комплексную арганізацыю вытворчых зон, жылых раёнаў, сеткі грамадскіх і культурных устаноў, бытавых прадпрыемстваў, транспарту, інжынернага абсталявання і энергетыкі, якія забяспечваюць найлепшыя ўмовы для працы, быту і адпачынку людзей.

... Мастацкі пачатак зробіць яшчэ больш адухоўленай працу, упрыгожыць быт і зробіць яшчэ больш высакародным чалавека».

Ажыццяўляючы рашэнні XXII з'езда, наша партыя на Пленумах ЦК КПСС намеціла канкрэтныя мерапрыемствы па камуністычнаму будаўніцтву на бліжэйшыя гады. Асаблівае значэнне для архітэктуры і будаўніцтва маюць рашэнні лістападаўскага (1962), чэрвеньскага і снежаньскага (1963) Пленумаў ЦК КПСС. Ажыццёўлена карэнная перабудова дзяржаўнага кіраўніцтва будаўніцтвам і архітэктурай. Выступленні кіраўнікоў партыі па пытаннях развіцця савецкага мастацтва, рашэнні Пленумаў заваастрылі ўвагу да пытанняў тэарэтычнай накіраванасці савецкай архітэктуры. Намечана грандыёзная праграма хімізацыі народнай гаспадаркі, пастаўлены задачы і адкрыты новыя магчымасці для прагрэсу будаўніцтва і архітэктуры на аснове масавага ўкаранення ў практыку пластмас і іншых сінтэтычных матэрыялаў. Такім чынам, савецкія архітэктары маюць ясную праграму дзейнасці.

У выніку паспяховага выканання сямігадовага плана развіцця народнай гаспадаркі Савецкая Беларусь стала ў лік перадавых індустрыяльных раёнаў краіны. У рэспубліцы паспяхова ажыццяўляецца праграма індустрыялізацыі будаўніцтва.

Бурны рост прамысловасці суправаджаецца развіццём існаваўшых і ўзнікненнем новых гарадоў. Ля гігантаў Вялікай хіміі хутка развіваюцца новыя гарады — Салігорск, Новаполацк, Светлагорск. Асабліва хуткія тэмпы развіцця Мінска.

Новыя сацыяльныя патрабаванні, значны рост гарадскога транспарту прыйшлі ў Мінску ў пэўную супярэчнасць з планіровачнай структурай горада, якая склалася, і з зацверджаным у 1959 г. праектам яго планіроўкі. Таму аказалася неабходным істотна скарэкціраваць генеральны план горада з улікам значнага росту горадаўтваральных фактараў, якія намнога перавысілі праектныя параметры. Аўтарскі калектыў — архітэктары Н. Трахтэнберг, І. Люблінскі, Л. Гафо, А. Наканечны, Е. Заслаўскі, інжынер-эканаміст Л. Кантаровіч, інжынеры Д. Краўцоў і іншыя пры ўдзеле маладых архітэктараў Л. Есьман, Г. Горынай — завяршыў гэтую вялікую работу.

Нямала зроблена і па складанню праектаў планіроўкі Магілёва, Гродна, Жодзіна і іншых гарадоў (архітэктары Г. Парсаданаў, Ю. Глінка, Р. Шэліхава, Э. Дзямідаў, М. Трыгубовіч і іншыя). На прагрэсіўных прынцыпах грунтуецца развіццё Светлагорска (архітэктары В. Анікін, Г. Булдаў), Новаполацка (Эйнгорн, А. Данілава), Салігорска (Г. Парсаданаў, О. Сідзельнікаў).

Саюз архітэктараў БССР шмат займаўся пытаннямі горадабудаўніцтва. Варта прыгадаць праведзенае ў Салігорску абмеркаванне сумесна з мясцовымі партыйнымі, гаспадарчымі і будаўнічымі арганізацыямі стану планіроўкі, забудовы і добраўпарадкавання горада. У нарадзе прынялі ўдзел прадстаўнікі Дзяржбуда БССР, многа архітэктараў. Выпрацаваны рэкамендацыі па паляпшэнню праектавання і будаўніцтва горада. Архітэктурная грамадскасць абмяркоўвала праекты і забудову Светлагорска, шэрагу мікрараёнаў, гарадскіх магістраляў Мінска, Гомеля і г. д. Ацэньваючы нашу дзейнасць у галіне горадабудаўніцтва, нельга не бачыць недахопаў і нявырашаных праблем. Нярэдка аўтары праектаў дрэнна ведаюць перспектывы развіцця народнай гаспадаркі, недастаткова цікавяцца пытаннямі эканомікі. У выніку іх праекты хутка старэюць, што стварае цяжкасці пры размяшчэнні бягучага будаўніцтва ў Віцебску, Мінску і іншых гарадах. Недахопы генеральных планаў адмоўна адбіліся на праектах развіцця інжынерных сетак і гарадскога транспарту.

Каб генпланы былі на ўзроўні сучасных патрабаванняў, неабходна пастаянна павышаць прафесіянальны ўзровень архітэктараў-планіроўшчыкаў і работнікаў, занятых інжынерным абсталяваннем гарадоў.

Новыя прынцыпы горадабудаўніцтва ў нашых гарадах канкрэтна ўвасабляюцца асабліва ў жыллёвай забудове. Замест традыцыйнага члянення жыллёвай зоны на дробныя кварталы ажыццяўляюцца сістэма жыллёвых раёнаў і мікрараёнаў, структура культурна-бытавога абслугоўвання насельніцтва па ступенях, канцэнтраванае размяшчэнне першачарговага жыллёвага будаўніцтва, у асноўным, на свабодных тэрыторыях, павышэнне паверхневасці і адпаведна шчыльнасці забудовы і г. д.

Пры пэўных дасягненнях у справе правільнай функцыянальнай арганізацыі мікрараёнаў, многія пы-

(Заканчэнне на 3-й стар.)

УЗНАГАРОДЫ ЎРУЧАНЫ

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Казлоў В. І. уручыў урадавыя ўзнагароды групе ўзнагароджаных. Вышэйшая ўрадавая ўзнагарода — ордэн Леніна — уручан пісьменніку Куляшову А. А., які ўзнагароджан за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння. Ордэн «Знак Пашаны» ўручан пісьменніку Пестраку П. С., які ўзнагароджан за заслугі ў развіцці савецкай літаратуры і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння.

Ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета Беларускай ССР уручаны: дырэктару Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КП Беларусі Каменскай Н. В., якая ўзнагароджана за шматгадовую навуковую дзейнасць і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння; намесніку міністра сацыяльнага забеспячэння БССР Лузгіну В. І., які ўзнагароджан за шматгадовую актыўную работу ў партыйных і савецкіх органах і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння, загадчыку кафедры Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі Жаркоўскаму Д. В., які ўзнагароджан за шматгадовую педагагічную дзейнасць, работу ў навуковых установах у галіне хіміі і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння; рэктару Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Масленікаву П. В., які ўзнагароджан за шматгадовую творчую і педагагічную дзейнасць і ў сувязі з пяцідзесяцігоддзем з дня нараджэння; старшыні праўлення Беларускага тэатральнага таварыства, народнай артысткі СССР Александроўскай Л. П., якая ўзнагароджана за заслугі ў развіцці савецкага тэатральнага мастацтва і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння; мастацкаму кіраўніку творчага аб'яднання кінастудыі «Беларусьфільм» Скварцову С. К., які ўзнагароджан за заслугі ў развіцці мастацкай кінематаграфіі ў Беларускай ССР і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння, і іншым.

Прымаючы ўзнагароды, узнагароджаныя горача дзякавалі Камуністычнай партыі і Савецкаму ўраду за высокую ацэнку іх сціплых заслуг і запэўнілі, што яны прыкладуць усе свае сілы і веды, каб апраўдаць аказанае ім высокае давер'е.

В. І. Казлоў ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў Беларускай ССР цёпла павіншаваў узнагароджаных з атрыманнем высокіх урадавых узнагарод, пажадаў ім моцнага здароўя і далейшых творчых поспехаў у рабоце на карысць нашай сацыялістычнай Радзімы.

АДЗІН З ЛЕПШЫХ У КРАІНЕ

Падведзены вынікі Усесаюзнага конкурсу на лепшы народны кніжны магазін. Пастановай прэзідыума Цэнтральнага навукова-тэхнічнага таварыства паліграфіі і выдавецтваў за поспехі ў прапагандзе і распаўсюджванні кнігі народнаму кніжнаму магазіну Гомельскай швейнай фабрыкі «Камінтэрн» прысуджана трэцяе месца і прэмія.

Калектыў Гомельскай швейнай фабрыкі, дзе працуе народны кніжны, змагаецца за званне фабрыкі камуністычнай працы. Работніцы настойліва павышаюць свае веды. Вялікую дапамогу аказвае ім кніжны магазін. Дзякуючы намаганням дырэктара кнігарні работніцы Раісы Энцінай і яе дванаццаці сяброўак — грамадскіх прадаўшчыц — амаль кожны работнік фабрыкі з'яўляецца актыўным пакупніком, многія швейніцы маюць свае бібліятэкі.

Р. МАРГОЛІН.

Пісьменнікі і мастакі, два атрады творчай інтэлігенцыі... Жывуць і працуюць побач, у адным горадзе, разам робяць адну і тую ж справу: адны пяром, другія пэндзалем ствараюць вобразы нашых сучаснікаў — будаўнікоў камунізма.

26 лютага ў Мастацкім музеі БССР сустрэліся мастакі і пісьменнікі. Сустрэча вылілася ў вялікую творчую гаворку. Тут, у залах музея, сярод экспанатаў рэспубліканскай мастацкай выстаўкі, узнікалі цікавыя спрэчкі, жывы і непасрэдны абмен думкамі і ўражаннямі аб выстаўленых палотнах і скульптурах. Пісьменнікі і мастакі абменьваліся думкамі па самых шырокіх і надзённых пытаннях развіцця нашага мастацтва і літаратуры.

Сустрэча гэтая, думаецца, была карыснай. Таму ў часе яе неаднойчы падкрэслівалася, што такія сустрэчы павінны стаць традыцыйнымі, што творчыя кантакты мастакоў і пісьменнікаў павінны падтрымлівацца і надалей, бо абмен думкамі стымулюе творчыя пошукі. І зусім, мусіць, слушная думка, якая была выказана пісьменнікамі і мастакамі: даўно наспела неабходнасць мець у Мінску Дом (клуб, кафэ) творчай інтэлігенцыі.

Э. ІВАНОВА.
Фота Ул. КРУКА.

ПЕРАМОЖЦЫ СПАБОРНІЦТВА

Дзяржаўны Камітэт Савета Міністраў БССР па друку і Беларускі рэспубліканскі камітэт прафсаюза работнікаў культуры падвялі вынікі сацыялістычнага спаборніцтва прадпрыемстваў і арганізацый за чацвёрты квартал 1963 года.

Пераходны Чырвоны сцяг Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР і БРК прафсаюза работнікаў культуры вырашана пакінуць з уручэннем першай грашовай прэміі Брэсцкай абласной друкарні (дырэктар Л. Ерэнбург, сакратар партыйнай арганізацыі А. Піваварчук, старшыня фабкома В. Капіца).

Другая прэмія прысуджана Маладзечанскай друкарні «Перамога» (дырэктар В. Лейбін, сакратар партыйнай арганізацыі Е. Дзеркачова, старшыня фабкома С. Махцюк).

Адзначана добрая работа калектываў Барысаўскай гарадской друкарні, Гродзенскай абласной друкарні, фабрыкі «Палесдрук» і друкарні выдавецтва «Звязда».

Сярод кніжных магазінаў лепшай прызнана Полацкая кнігарня «Светач» (дырэктар Г. Міхайловіч, сакратар партыйнай арганізацыі І. Лосін, старшыня мясцкома Р. Бялінская). Гэтаму магазіну ўручан пераходны Чырвоны сцяг камітэта і БРК прафсаюза работнікаў культуры і першая грашовая прэмія.

Трэцюю грашовую прэмію атрымаў мінскі магазін «Кніга—поштай» (дырэктар М. Афанасьеў, сакратар партыйнай арганізацыі І. Пыльцын, старшыня мясцкома А. Зарыцкі). Адзначана добрая работа Віцебскай кнігарні № 2 і Гомельскай № 12.

* * *

За актыўную работу па прапагандзе і распаўсюджванню літаратуры і дасягнутыя поспехі вялікая група работнікаў кніжнага гандлю ўзнагароджана Ганаровай граматай Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па друку і БРК прафсаюза работнікаў культуры і кнігамі з аўтографамі беларускіх пісьменнікаў. Сярод гэтых таварышаў Л. Сарнова — загадчык мінскай кнігарні № 7, кіяскёр мінскай кнігарні № 11 М. Барбараш, М. Хасдан — загадчык магазіна № 5 (Магілёўскі аблкнігагандаль), М. Грышчанка — загадчыца магазіна № 2 (Гродзенскі аблкнігагандаль), Г. Міхайловіч — дырэктар полацкай кнігарні «Светач», Н. Кашко — загадчык кнігарні № 9 (Брэсцкі аблкнігагандаль).

Ганаровай граматай Дзяржаўнага Камітэта Савета Міністраў БССР па друку і БРК прафсаюза работнікаў культуры ўзнагароджана 17 работнікаў кніжнага гандлю. Гэта — Г. Шацько, М. Гурвіч, С. Карлава (Мінскі аблкнігагандаль), М. Лутчанка, М. Кармышава, М. Шляга (Гомельскі аблкнігагандаль), Н. Вашчыленка, Ус. Майсееў, Ю. Іванова (Магілёўскі аблкнігагандаль), Е. Драннікава, Г. Прэабражэнская (Гродзенскі аблкнігагандаль), С. Нужын, В. Трашчоткіна (Віцебскі аблкнігагандаль), Л. Берштэйн, П. Мураўская, З. Мелікава (Брэсцкі аблкнігагандаль), Я. Лагіновіч — камплектоўшчыца склада № 5 Рэспубліканскай кніжнай базы.

Вялікай групе работнікаў кніжнага гандлю аб'яўлены падзякі, уручаны кнігі з аўтографамі беларускіх пісьменнікаў і з дарственным надпісам камітэта.

ШЧОДРАЕ ПРАДВЕСНЕ

Нізкае памутнелае неба як бы прарвалася: усе дні сеюцца калючыя зорачкі-сняжынкі. Падхопленыя ветрам, яны гуляюць, кружацца ў паветры, асядаюць на белую ў грабяністых гурбах зямлю.

— Заснежыла,—сказаў старшыня калгаса Фёдар Давыдавіч Кузубаў і паглядзеў у намёрзлае вячэрняе акно. Прыслухаўшыся, як гудзе за акном завіруха, ён з усмешкай дадаў:—Нічога, для нас ужо сёлета ніякая зіма не страшная. Вось толькі вуліцы ды дарогі часцей чысціць даводзіцца. Але ж, як кажуць, снег на полі—хлеб у клеці!..

Скупая ўсмешка падвесяліла строгі, нахмураны твар старшыні. І мы заўважылі, што Фёдар Давыдавіч выдае куды маладзей за свае пяцьдзесят гадоў. Якраз споўнілася тры гады, як ён—палкоўнік у адстаўцы—згадзіўся быць за старшыню ў Пакалюбічах. Згадзіўся сам, па загадзе сумлення камуніста. За гэты час у калгасе амаль у тры разы павысілася ўраджайнасць збожжавых і кармавых культур. І на гэтай аснове пайшла шпарка ўгару жывёлагадоўля.

Як бы нешта згадаўшы, Фёдар Давыдавіч загаварыў:

— Жарт жартам, а на самай справе—колькі турбот нам прыносіла раней зіма-матухна. Гэта ж на яе ўсё лета працуеш, пяклуешся, а не паспееш азірнуцца, як з усіх бакоў крычаць: «Кармы скончыліся. Кармоў няма!» А сёлета ўжо мы з кармамі—і гэта наша першая перамога. Жывёлы сёлета ў нас многа, дойны статак амаль шэсцьсот кароў, а будзе яшчэ больш—тысяча, сапраўдная фабрыка малака.

Старшыня ўзяў у рукі газету з прамовай М. С. Хрушчова на лютаўскім Пленуме ЦК КПСС, якую напэўна толькі што чытаў, паказаў на падкрэсленыя радкі.

— Вось паслухайце, што сказаў Мікіта Сяргеевіч наконт Беларусі: «Калі калгасы і саўгасы будуць весці гаспадарку на аснове шырокага прымянення мінеральных угнаенняў, то адкрыюцца новыя магчымасці. У гэтых умовах Беларусь, Прыбалтыйскія рэспублікі, паўночна-заходнія раёны змогуць загаварыць поўным голасам. Яны выкарабкаюцца з ураджаю 9—10 цэнтнераў, які цяпер атрымліваюць, і выйдуць па ўраджайнасці на рубеж недзе на ўзроўні 30 і больш цэнтнераў з гектара».

Фёдар Давыдавіч паклаў газету, акуратна прыгладзіў ліст рукой, і яго цёмныя, праніклівыя вочы заблішчалі маладым гарачым бляскам.

— Разумееце, 30 цэнтнераў збожжавых! — усклікнуў старшыня.—Гэта ж тое, пра што мы тут, у Пакалюбічах, марым, за што мы пачалі вялікае змаганне. Нам патрэбна ў бліжэйшыя два гады падвоіць ураджайнасць збожжавых, кармавых культур. Улічыце, на той жа зямлі, бо пашыраць пасяўныя плошчы ў нас няма магчымасці. Ці здолеем мы зрабіць гэта? Я думаю, што гэта задача нам пад сілу. Вось паслухайце!..

Зноў пайшлі лічбы. Яны, здавалася б, сумная рэч, але для Фёдара Давыдавіча лічбы—лепш за ўсякія прыгожыя словы. Як вядома, летась у рэспубліцы і ў прыватнасці на Гомельшчыне была зацяжная марозная зіма. А потым сухое лета. Аднак у калгасе імя Леніна ўраджайнасць збожжавых склала 16,3 цэнтнера з гектара на ўсёй плошчы, а азімая пшаніца дала амаль па 20 цэнтнераў!

— Ураджайнасць, зразумела, была невысокая, асабліва бульбы і цукровых буракоў,—уставіў аграном калгаса Міхаіл Уладзіміравіч Сцепанькоў. Ён усміхнуўся, кінуў у бок старшыні вясёлы позірк: — Памятаеце, Давыдавіч, Лісіныя равы?

— А як жа!—падхапіў старшыня.—Забытае было поле—44 гектары. Пясчанікі. Калі на праўленні загаварылі пра Лісіныя равы, то ўсе аж за жываты ўзяліся, так рагаталі, бо там нічога ніколі не расло. За Лісіныя равы ўзяліся механізатары Віктар Лысянкоў і Пятро Баранаў. Самі і аралі, і ўгнойвалі, і апрацоўвалі. Пасеялі, між іншым, там і бульбу. І ўявіце сабе, на тых пясчаніках бульба парасла лепшая, чым на добрых землях. Вось вам і няўдобіца!..

У брыгадзе, якую ўзначальвае камуністка Варвара Сырцава, і ў леташні сухі год добра ўрадзіла і жыта, і пшаніца, і ячмень, узялі па 30 цэнтнераў азімай пшаніцы.

— Вось вам, калі ласка!—аж падскочыў звычайна спакойны Фёдар Давыдавіч.—На гэтую лічбу і арыентуе Мікіта Сяргеевіч. Мы яе адужаем! Сёлета мы бяромся даць па 25 цэнтнераў азімкі, а праз год выйдзем на рубеж трыццаці. Правільна я сказаў, Варвара Фадзееўна?

— Правільна,—згадзілася брыгадзір Варвара Сырцава, якая прымала ўдзел у нашай гутарцы.—У нас для гэтага ёсць ужо база: насенне гатунковае, угнаенне. І хімія дапаможа.

Доўга і шчыра ў той вечар мы гутарылі ў калгаснай канторы. Тут, апрача старшыні, прысутнічалі брыгадзіры, некаторыя механізатары, аграном, інжынер. Сабраўся, як кажуць, увесь калгасны штаб. Усе знаходзіліся пад уражаннямі ад матэрыялаў лютаўскага Пленума ЦК партыі, ад яркай прамовы М. С. Хрушчова. Выказвалі свае думкі, меркаванні. Закраналіся пытанні, што абмяркоўваліся на Пленуме. Гэта была цікавая і павучальная гутарка, у якой раскрываліся чалавечыя мары аб сапраўдным росквіце зямлі.

— Мы ўжо сёлета,—працягваў Фёдар Давыдавіч,—паставілі сабе за мэту палеткам даць угнаенняў у два разы больш, чым летась. Правядзём вапнаванне глебы на ўсёй плошчы. Ёсць мінеральныя ўгнаенні, але спадзяёмся не толькі на іх. Як і раней, шырока будзем выкарыстоўваць торфагноевыя кампосты. Ужо закампаставана 22 тысячы тон—добрая гарантыя ўраджаю!

Міхаіл Уладзіміравіч Сцепанькоў, калгасны аграном, расказвае, што ў зімовыя дні хлебаробы селі за парты. Старанна наведваюць заняткі і брыгадзіры, і звеннявыя, і механізатары. Тут жа, на занятках, дэталёва дапрацоўваюцца і ўдакладняюцца планы веснавога наступлення.

А яны, гэтыя планы, шырокія і натхняючыя. Не будзем называць многа лічбаў, спынімся толькі на адной, якая, як сказаў старшыня калгаса, з'яўляецца ключавой. Запланавана дваццаць цэнтнераў з гектара збожжавых. Смелая лічба!

— Смелая, кажаце, — Фёдар Давыдавіч хітра прыжмурыў вока, ажывіўся. — Правільна, згодзен. І гэтую смеласць мы ўлавілі ў рашэннях Пленума ЦК. Канкрэтныя, усебакова абгрунтаваныя, яны падказваюць нам, як ісці далей, каб выйграць бітву за ўраджай!

Фёдар Давыдавіч памаўчаў, задумаўся, а потым неяк асабліва пранікліва паглядзеў на нас сваімі жвавымі вачамі і сказаў:

— А ведаеце, я вам адкрыю яшчэ адзін сакрэт, чаму мы так хутка пайшлі ўгору. Пачалі па-сапраўднаму клапаціцца аб людзях, якія аддаюць усе сілы і здольнасці грамадскай гаспадарцы. У нас стала за правіла: хто добра працуе, той і атрымлівае добрую аплату. Працадзень сёння гарантаваны: і грашыма, і натуральнай аплатай, незалежна ад кліматычных умоў ці якіх іншых прычын. Гэта якраз тое, што з асаблівай увагай падкрэслівалася на Пленуме. Цяпер адпала праблема працоўнай дысцыпліны, недахопу рабочых рук. Вось вам сакрэт!..

— А пра культуру нічога не сказалі, Фёдар Давыдавіч,—заўважыў нехта збоку.

— Пра культуру, кажаце,—варухнуў плячом старшыня.—Вунь на вуліцах колькі антэн: у дамах прыёмнікі і тэлевізары. Свой Палац культуры праз год збудуем. У нас ёсць камбінат бытавога абслугоўвання, магазіны, бібліятэкі, дзіцячыя яслі. Стадыён трэба, каб быў свой. Адным словам, нашай гаспадарцы цяпер пад сілу вялікія планы культурнага жыцця.

Хораша і шчыра старшыня калгаса—трыццацітысячнік Фёдар Давыдавіч Кузубаў — расказваў пра людзей, аб'яднаных у дружны калектыў, пра калгасныя будні. Радасна, што яго думку падзяляюць усе калгаснікі. У іх бадзёры, веснавы настрой, шчырая заклапочанасць арцельнымі справамі.

...Утаймоўваюцца, аціхаюць лютаўскія завірухі. На вуліцах і ў цудоўных пакалюбіцкіх садах застылі белыя грабяністыя хвалі. Шырокім прасцягам засінела неба. У чыстым паветры з'явіліся першыя хвалюючыя пахі. Такія пахі бываюць толькі на прадвесні, калі надыходзіць гэтая адвечна чаруючая душу пара.

Ідзе вясна!

Сцяпан КУХАРАЎ,
Леанід АБУШЭНКА.

Калгас імя Леніна,
Гомельскі раён.

Літаратурная хроніка

УКРАІНСКІЯ ПАЭТЫ Ў ГОМЕЛІ

У Гомелі пабывалі ўкраінскія паэты М. Шарамет, В. Юхімовіч і А. Кацнельсон. Яны сустрэліся са студэнтамі педагагічнага інстытута, з чытачамі абласной бібліятэкі.

Сустрэчы былі прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння Т. Шаўчэнкі. Госці расказалі аб жыцці і творчасці вялікага кабзара, чыталі вершы ў яго гонар. У сустрэчах прымаў удзел беларускі пісьменнік Ул. Дадзіёмаў.

Чарнігаўскі аблкнігагандаль арганізаваў у Гомелі продаж украінскіх кніг. Аматары паэзіі атрымалі ад гасцей аўтографы.

Зм. ШАЎЧЭНКА.

КОРАТКА

△ Літаратары Брэстчыны сустрэліся са слухачамі гарадскога народнага універсітэта культуры. А. Авечкін, В. Сухарукаў, В. Стальмашук, М. Рудкоўскі, А. Гарай прачыталі свае новыя творы.

М. ГЕЛЕР.

△ «Наш сучаснік у беларускай мастацкай літаратуры» — такі вечар адбыўся ў Аршанскім Доме адпачынку. Ён быў арганізаваны работнікамі гарадской бібліятэкі імя А. Пушкіна.

П. БАРАНОЎСКІ.

△ У Светлагорску, у клубе энергетыкаў, адбыўся літаратурны вечар, у якім прынялі ўдзел пачынаючыя літаратары Гомеля М. Буткевіч, Л. Гаўрылкін, А. Грачанікаў, Я. Каршукоў, І. Паляшчук і мастак Я. Пакаташкін.

В. РАГОВІЧ.

△ Вечар адпачынку работнікаў гандлю адбыўся ў Мінскім Палацы прафсаюзаў. Перад прысутнымі выступілі сакратар Ленінскага райкома партыі Т. Асіненка, намеснік міністра гандлю БССР Л. Наркевіч, кампазітар Ю. Семяняка, пісьменнікі Е. Лось, П. Прыходзька, Я. Скрыган.

У ПЕРАКЛАДАХ БЕЛАРУСКАГА ПАЭТА

За апошнія гады ў Беларусі выдадзены раманы балгарскіх пісьменнікаў Стаяна Даскалава «Свая зямля», Паўла Вежынава «Сляды застаюцца», зборнік «Балгарскія народныя песні». Кнігі гэтыя пераклаў на беларускую мову Ніл Гілевіч.

Дзякуючы плённай працы паэта мы пазнаёміліся таксама з лепшымі вершамі Ніколы Вапцарава, Элізаветы Баграны, Хрыста Радзеўскага, Ніколы Фурнаджыева і іншых выдатных прадстаўнікоў балгарскай паэзіі.

У Балгарыі добра ведаюць Ніла Гілевіча і не толькі па яго перакладах. Двойчы беларускі паэт па запрашэнню балгарскіх пісьменнікаў наведваў краіну, падрабязна знаёміўся з яе жыццём і культурай. Апошняя паездка працягвалася тры з палавінаю месяцы...

Балгарскі часопіс «Балгара-савецкая дружба» ў першым нумары за 1964 год змясціў нізку вершаў Ніла Гілевіча ў перакладах Н. Вылчава, І. Давыдкава, П. Стэфанава. Часопіс змясціў партрэт беларускага паэта.

«Ніл Гілевіч — сардэчны друг Балгарыі» — так назваў свой артыкул сакратар Саюза балгарскіх пісьменнікаў Нікалай Янкаў. Пісьменнік дае станоўчую ацэнку перакладам Гілевіча, піша аб ім як аб паэце, які добра адчувае жывую, народную мову.

Сёлета спаўняецца дваццаць год вызвалення Балгарыі ад фашысцкіх захопнікаў. Да юбілейнай даты беларускі паэт падрыхтаваў новы зборнік перакладаў — «Сучасная балгарская паэзія».

А. ДЗЕДЛАЎ.

ПАДАРУНАК

Даўняя дружба звязвае працоўных Брэсцкай і Валынскай абласцей. Узаемныя сустрэчы працаўнікоў горада і вёскі, работнікаў культуры, абменныя канцэрты сталі тут традыцыяй.

Даўно ўжо спаборнічаюць брэсцкія і валынскія работнікі кніжнага гандлю. Нядаўна ў Брэсце на абласной нарадзе работнікаў кнігагандлю пабывала дэлегацыя кніжнікаў Валыні. Украінскія калегі ў знак дружбы падаравалі сваім беларускім сябрам стэнд, прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі.

В. МІХНЮК.
Фота В. ЧАБЕРКУСА.

ВЫСТАЎКА ЗАНЯЛА НЕКАЛЬКІ ПАВЕРХАЎ

У Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя Ул. І. Леніна адкрылася вялікая выстаўка, прысвечаная 400-годдзю рускага кнігадрукавання. На стэндах, што размясціліся на некалькіх паверхах, нямала унікальных выданняў. Тут «Евангелие» 1568 года, якое друкаваў Іван Фёдараў, «Азбука» Бурцава, выдадзеная ў 1634 годзе, «Граматыка» Сматрыцкага і рад іншых старадаўніх кніг. Ёсць сярод іх і «Біблія», выдадзеная ў 1517 годзе Георгіем Скарынай. На стэндзе з кнігамі XVII—XVIII стагоддзяў — прыжыццёвыя выданні Ламаносава, першыя рускія часопісы.

Шырока прадстаўлены на выстаўцы выданні марксісцкай літаратуры ў Расіі: «Капитал» К. Маркса, работы Ул. І. Леніна, газеты «Искра», «Правда».

Асобны раздзел прысвечан беларускай кнізе: ад выданняў Георгія Скарыны і друкарні Мамонічаў да нашых дзён. Стэнды расказваюць пра вялікія дасягненні беларускай культуры, навукі, выдавецкай справы. З цікавасцю знаёмяцца наведвальнікі з дарэвалюцыйнымі беларускімі газетамі «Наша ніва», «Наша доля», «Мужыцкая праўда». Сярод экспанатаў — першыя бальшавіцкія выданні ў Беларусі, рэдкія першавыданні твораў беларускіх пісьменнікаў.

Увагу наведвальнікаў прыцягваюць маляўнічыя стэнды, прысвечаныя майстэрству выдання кнігі. Тут беларускія выданні, якія атрымалі прэміі на ўсесаюзных конкурсах па мастацкаму афармленню, работы аб майстрах савецкай кніжнай графікі.

Усяго на выстаўцы каля 1200 кніг.

З нашай пошты

ШКОЛЕ ПАТРЭБНЫ КНІГІ

Школьны курс літаратуры і пазакласнае чытанне займаюць значнае месца ў навучанні і выхаванні падрастаючага пакалення. Але ў нашых школьных бібліятэках (асабліва сельскіх) яўна не хапае неабходнай метадычнай і мастацкай літаратуры.

Калі ў бібліятэцы ёсць па 1—3 экземпляры тых твораў, якія вывучаюцца ў школе або рэкамендуюцца для пазакласнага чытання, гэта ўжо добра. Зразумела, што нельга дамагчыся, каб усе вучні (часам па 30—40 чытачоў на адну кнігу) перачыталі рэкамендаваны твор, ведалі яго. Калі ў 5—8 класах настаўніка выручаюць хрэстаматыі, дык у 9—11 класах значна горш. Там няма ні кніг, ні хрэстаматый (за апошнія пяць год хрэстаматыі для гэтых класаў не перавыдаваліся). Для азнаямлення з тэкстам у класе не хапае часу, ды пры вывучэнні буйных твораў гэта і немагчыма, а па-другое, такая работа не адпавядае задачам школы—вучыць самастойна працаваць з кнігаю, разбірацца ў прачытаным. І вучні ў школе часта вывучаюць не самую мастацкую літаратуру, а літаратуру аб ёй. Што гэта збядняе, калі не зводзіць на нішто, выхаваўчае, пазнаваўчае і эстэтычнае ўздзеянне літаратуры, доказаў не патрабуецца.

Мне могуць запярэчыць:

— Вы вінаваты самі, не клапаціліся аб укамплектаванні бібліятэкі патрэбнай літаратурай.

Безумоўна, часткова вінаваты і людзі, якія займаліся і займаюцца камплектаваннем школьных бібліятэк. Але справа не толькі ў гэтым. Пяць год назад я прыехаў у Валеўскую школу. Знаёмства з бібліятэкай паказала, што не хапае праграмнай літаратуры, а навейшай і зусім няма. Рашылі папоўніць бібліятэку.

У кніжных магазінах мясцовага сельспажыўсаюза амаль нічога не знайшлі, на базе райспажыўсаюза таксама аказалася вельмі мала патрэбнай нам літаратуры. Узброіўшыся даручэннем райспажыўсаюза, я накіраваўся на абласныя кніжныя склады. Але і там не знайшоў патрэбных кніг. Мне ветліва растлумачылі:

— Няма. Мы ўсе кнігі неадкладна рассылаем па магазінах. Шукайце на перыферыі, там знойдзеце.

Мы не шукалі, бо добра ведалі, што іх у магазінах нашага раёна няма.

Патрэбную праграмную і некаторую мастацкую (асабліва беларускую) літаратуру нельга знайсці таму, што яна выдаецца вельмі малымі тыражамі.

Кніга Івана Навуменкі «Верасы на выжарынах» выйшла ў 1960 г. тыражом у 6 000 экземпляраў. Яна рэкамендавана для 8 класа. Але такога тыражу недастаткова, каб у кожную бібліятэку васьмігадовых і сярэдніх школ рэспублікі трапіла хоць бы па два экземпляры. А іншыя бібліятэкі і індывідуальныя пакупнікі? Тое ж можна сказаць і аб рамане І. Мележа «Людзі на балоце», паэме Міхася Чарота «Босыя на вогнішчы», творах Янкі Брыля, Максіма Танка, Платона Галавача і іншых пісьменнікаў. А вось такіх кніг, як зборнік Міхася Лынькова «Сустрэчы», Змітрака Бядулі «У дрымучых лясах», і інш. і зусім нідзе не знойдзеш.

За апошнія гады на старонках газет неаднаразова ўзнімалася пытанне аб выданні «Школьнай бібліятэкі», якая змяшчала б патрэбную школе мастацкую літаратуру, аднак справа гэтая не зрушылася з месца. Здавалася б, прасцей за ўсё правесці ў рэспубліцы ўлік наяўнай праграмнай літаратуры ў школьных бібліятэках з адначасовым афармленнем заказаў на патрэбную кнігу. Гэта дапамагло б выдавецтвам і гандлёвым арганізацыям спланаваць на бліжэйшыя гады выданне той літаратуры, якая неабходна школе.

Не лепшае становішча і з тыражамі кніг, якія выпускаюцца выдавецтвам «Народная асвета». Вось прыклад. Амаль тры гады назад выйшаў «Арфаграфічны слоўнік» Судніка і Лобана тыражом у 47 000 экземпляраў (прыблізна 10 экземпляраў на школу). Больш ён не перавыдаваўся. У той жа час «Граматыка беларускай мовы» кожны год перавыдаецца тыражом у 140—170 тысяч экземпляраў. А вывучаць мову без арфаграфічнага слоўніка проста немагчыма.

Зусім малыя тыражы метадычнай літаратуры. Прытым яна асядае пераважна ў бібліятэках і гарадах і толькі ў вельмі нязначнай колькасці трапляе ў рукі сельскага настаўніка. Чамусьці тыражы метадычнай літаратуры для настаўнікаў 1—4 класаў, для выкладчыкаў беларускай мовы і выхавацеляў школ-інтэрнатаў аднолькавыя, хаця па колькасным складзе гэта далёка не аднолькавыя групы.

У новых праграмах значнае месца займае пераклад з рускай мовы на беларускую і наадварот, але з-за адсутнасці школьнага руска-беларускага і беларуска-рускага слоўнікаў гэтая работа ў школах пастаўлена дрэнна. Вялікія ж слоўнікі з-за свайго аб'ёму маладаступныя для школьнікаў 5—8 класаў.

І апошняе, што хочацца сказаць. У нас у рэспубліцы дрэнна вядзецца прапаганда кнігі. Чаму б «Настаўніцкай газеце», «Народнай асвеце» «Полымю», «Беларусі» і іншым перыядычным масавым выданням не друкаваць рэгулярна інфармацыю аб новых кнігах, якія выдаюцца нашымі выдавецтвамі.

Ул. УРБАНОВІЧ,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры.

Навагрудскі раён.

АБЯЦАНКІ-ЦАЦАНКІ

Штогод мінскім масавым бібліятэкам адпускаюцца сродкі на набыццё кніжных стэлажоў, паліц і іншай мэблі. Але кожны раз паўстае пытанне, дзе ўсё гэта заказаць? Ніводная мэблевая фабрыка горада не бярэцца выконваць нашы заказы. І вось пачынаецца беганіна па ўпраўленнях Міністэрства культуры, з'яўляюцца паперкі... Часцей за ўсё нам гавораць: едзьце ў Дзяржынск ці Барысаў, там прамкамбінаты не загружаны і вам зробяць усё, што трэба. Зноў траціш час, сродкі, але вынікаў ніякіх. Вось чаму ў многіх масавых бібліятэках Мінска, ужо не гаворачы аб прафсаюзных, стаяць нестандартныя, вельмі непрыгожыя стэлажы, вітрыны, якія толькі псуюць агульны выгляд чытальнай залы ці абанемента.

Для нашай бібліятэкі, напрыклад, на 1964 г. асігнавана 400 рублёў на набыццё стэлажоў. Паехаў я на мэблевую фабрыку імя Дзімітрава. Заказ у мяне не прынялі, сказаўшы: «Прынясіце ліміт». А дзе яго ўзяць, той ліміт? Ва ўпраўленні культуры Мінгарвыканкома таксама няма ліміту. Тады я пайшоў у Міністэрства культуры БССР. Мне параілі звярнуцца ў Мэблегасгандаль. Але і там бібліятэцы нічым не памаглі.

Некалькі гадоў назад я пісаў аб гэтым у газеце «Літаратура і мастацтва». Тады Міністэрства культуры паабяцала адкрыць майстэрню, якая наладзіць выпуск мэблі для бібліятэк, і акрамя таго—спецыяльны магазін у Мінску, у якім можна будзе набыць не толькі мэблю, але і ўсё бібліятэчнае абсталяванне (каталожныя скрынкі, картачкі, фармуляры і г. д.). Мы, бібліятэкары, былі вельмі рады.

Мінулі гады, але і дагэтуль нічога не змянілася. Абяцанні засталіся абяцаннямі. Кніжныя фонды нашых бібліятэк растуць. Ім патрэбны прыгожыя, сучаснага тыпу, стэлажы, паліцы, вітрыны. А гэта можа зрабіць фабрыка, якая спецыялізавалася б на вытворчасці такой мэблі. Не трэба баяцца, што яна будзе працаваць не на поўную нагрузку. Спраў у яе хопіць. У нашай рэспубліцы працуе каля 20 тысяч адных толькі бібліятэк і клубных устаноў. І кожнай бібліятэцы і клубу патрэбна спецыяльная мэбля.

Л. ФРЫД,
загадчык масавай бібліятэкі № 1 Кастрычніцкага раёна горада Мінска.

НЕ ТАКАЯ ЎЖО БУДЗЁННАЯ ПРАФЕСІЯ...

Эла МІЛОВА,
спец. карэспандэнт «Літаратуры і мастацтва»

...Леаніду Лагуну давялося ваяваць, аднаўляць разбураную калгасную гаспадарку, выкладаць фізкультуру ў школе. Памятае ён, як упершыню пасля вайны паказвалі ў Асіповічах кінафільм.

У цеснай выстуджанай хаце, завесіўшы сцяну кавалкам бязі, круцілі запар некалькі сеансаў. Людзі ішлі і ішлі, і хтосьці ўздыхаў, выціраў слязу, хоць на экране ў гэты час смяялася маладзенькая актрыса, якую тут яшчэ не бачылі, — яна пачала здымацца ў час вайны...

Ім, так доўга адарваным ад вялікага і роднага жыцця, усё было дорага, усё здавалася значным — і якія песні спяваліся ў тыя гады, і як жанчыны працавалі ў сібірскіх калгасах, як, узнімаючы рулі гармат, спаўзалі з канвеераў уральскіх заводаў цяжкія танкі, як у далёкіх заморскіх краінах жылі і змагаліся людзі. Біццё напружанага пульсу краіны і планеты зноў уварвалася ў лясную вёску, і людзі прагна глядзелі, слухалі, пазнавалі.

Магчыма, менавіта тады адчуў Леанід Лагун, што не хлебам адзіным сыты чалавек, што вось гэтая радасць духоўнага ўзбагачэння вельмі патрэбная людзям, важная, неабходная.

...І вось ужо дзесяць гадоў працуе Лагун сельскім кінамеханікам. Узначальвае брыгаду, якая змагаецца за званне калектыву камуністычнай працы. Хлопцы з яго брыгады паказваюць фільмы на стацыянарах і перасоўках у Капіцах, Мядзведзіне, Камарах, Бараўцах, Рускім Сяле... Калгаснікі задаволены — сеансы ідуць своечасова: ні мароз ні дажджы не з'яўляюцца перашкодай, афішы вывешваюцца загадзя, улетку перасоўкі прыязджаюць проста на поле, дзе працуюць калгаснікі. У кожнай вёсцы ў кінамеханікаў ёсць свой актыў — школьнікі накшталт Лёні Собача або Аркадзя Валынца, — у іх за тыдзень наперад можна даведацца, якія пакажуць фільмы, пра што там гаворка, папрасіць набыць білеты. Словам, жыве Леанід Лагун сярод гледачоў, адным з імі жыццём: ён рэдактар насценнай і светлавой газет, разам са старшынёю калгаса П. Підарэнкам і аграномам А. Собачам арганізоўвае паказы сельскагаспадарчых фільмаў.

І ў патоку штодзённых гэтых клопатаў, штодзённых размоў аб графіках, транспарце, рамонце апаратуры ўсё радзей успамінае Леанід той далёкі вечар, калі ён думаў, якая незвычайная, складаная і цікавая будзе яго новая прафесія — прафесія сельскага кінамеханіка... Але часам ловіць ён сябе на думцы, што не ўсё збылося, нечым ён сам нездаволены і чагосьці большага чакаюць ад яго людзі...

Ну, што вы, — здзівіўся дырэктар Вілейскага галаўнога кінатэатра М. Фосфан,—Лагун адзін з лепшых кінамеханікаў, старанны, добры арганізатар, ведае апаратуру. Або вось пабывайце ў Касцюковічах у Сяргея Зюлькі, у Івана Касяка ў Любані, у калгасе «Рассвет» у Надзі Русак... Выдатна працуюць!

Так, сапраўды добра працуюць сельскія кінафікатары. У Вілейскім раёне цяпер пяцьдзесят кінаўстановак. У тыя дні, калі я была там, сельскія жыхары глядзелі фільмы, што яшчэ не ішлі на сталічных экранах. Раён сістэматычна выконвае план, шмат выдатных брыгад, кадры ўстойлівыя, добра падрыхтаваныя, пераважная большасць скончыла школы кінамеханікаў. Цяжкасці ж, па словах Міхаіла Майсеевіча, у асноўным тэхнічнага парадку — мала машын, даводзіцца іншы раз выкарыстоўваць дзедаў транспарт — коней, добра было б пашырыць рамонтную базу, стварыць больш стацыянараў, тым больш, што самыя далёкія вёскі электрыфікаваны. Кожны месяц праводзяцца раённыя нарады работнікаў кінасеткі, а пасля раённых — куставыя, брыгадныя... Вырашаюцца на іх канкрэтныя пытанні аб выкананні графікаў, планаў, арганізацыі гледача...

Слухаю я ўсё гэта,і мне таксама пачынае здавацца, што галоўнае і адзінае ў рабоце сельскіх кінафікатараў — выконваць і перавыконваць фінансавы план, і сачыць за дакладнасцю захавання графікаў, і пасылаць зводкі ў вобласць. А ўвогуле, іронія тут не дарэчы, таму што ўсё гэта сапраўды важна. Добрая арганізацыя патрэбна ў кожнай справе, тым больш, у такой. Планы трэба выконваць, і вельмі добра, калі іх яшчэ і перавыконваюць.

Але бяда ў тым, што пакуль толькі па гэтых фінансавых паказчыках мяркуюць аб якасці, форме, сіле ўздзеяння і пранікнення ў душы людскія самага масавага з мастацтваў — кіно. Бо Іван Касяк ці Сяргей Зюлька не толькі зараджаюць праектар, сочаць за сілай гуку і прадаюць білеты — яны даюць магчымасць людзям далучыцца да вялікага свету мастацтва, убачыць і зразумець жыццё і чалавечыя адносіны ў самых складаных і тонкіх яго формах, у філасофскіх і прасторавых абагульненнях... Яны — адзіныя штодзённыя прадстаўнікі вялікага мастацтва ў Камарах і Любані, Іжы і Бараўцах... І няхай не здаецца гэтая думка голай патэтыкай: удумайцеся — гэта сапраўды так!

Мае рацыю Леанід Лагун, калі думаў, што прафесія сельскага кінамеханіка не такая ўжо звычайная. Мае рацыю, калі думае пра тое, што не павінен ён быць толькі тэхнічным работнікам, што ў прапагандзе кінамастацтва, у выхаванні густаў у гледача павінна быць і яму адведзена нейкая роля.

Але да гэтай ролі ён не падрыхтаваны.

Ён выхаваны на чыста фінансавым успрыняцці сваёй справы. Даў фільм поўны збор — добра (нам бы такіх фільмаў пабольш!), не ідзе народ — што ж, другі раз кінамеханік будзе ўсяляк адхрышчвацца ад гэтай стужкі, бо яна яму зрывае фінансавы план...

Атрымліваецца, што дэманстрацыя фільмаў на вёсцы зведзена сёння да аднаго з відаў бытавога абслугоўвання, таксама прыкладна, як пракат веласіпедаў ці электранагравальных прыбораў.

Карацей кажучы, усім вядомая роля кінамастацтва як адной з форм ідэалагічнага і эстэтычнага выхавання адступае на другі план, проста выпадае са сферы ўвагі. Таму і чую я, як ля стала дыспетчара, прыбыўшы з раёна, кінамеханік спрачаецца з калегам: яму запар дасталіся два цікавыя фільмы — «Невядомая жанчына» і «Навекі твой», а другому даюць «Тры дні пасля бяссмерця»... Таму малады трактарыст, пачуўшы ад Лагуна, што пасля калгаснага справаздачна-выбарчага сходу будуць паказваць гэты фільм, расчаравана працягнуў:

— А-а, адны мужыкі, значыць, будуць, кахання не прадбачыцца...

Дрэнна, вядома, че тое, што маладому чалавеку хочацца глядзець фільмы пра каханне, дрэнна тое, што ён чакае ад кіно толькі забавы. Што да кіно ў яго патрабаванні чыста спажывецкія. І не віна гэта яго, а хутчэй бяда. Таксама як не віна, а бяда Леаніда Лагуна ў тым, што ён не можа памагчы трактарысту зразумець і адчуць, чаму, скажам, фільм «Дванаццаць сярдзітых мужчын», дзе пра каханне няма ні слова, ні кадра, лепшы, чым «Жанчыны Усходу», дзе многа і па-ўсякаму трактуецца каханне... А як прынялі калгаснікі «Бітву ў дарозе», «Простую гісторыю», «Дзевяць дзён аднаго года»? Які фільм за апошнія паўгода стаў падзеяй у іх вёсцы? Каб адказаць на гэтыя пытанні, Леанід павінен паглядзець у зводку. Здаецца, план па гэтых карцінах выканалі. Хадзіў народ. А з чым глядач пайшоў — яму невядома. Іншы раз, праўда, калі прыкладзена анатацыя, кінамеханік расказвае коратка перад сеансам змест фільма. А пасля сеанса? Не, спецыяльных размоў ці гутарак не бывае... Не ведае, як іх весці...

А людзям патрэбна большае. Мінулым летам, у час уборкі, давялося мне пабываць на Случчыне. Познім вечарам, гадзін каля дзесяці (чакалі даярак, што затрымаліся на вячэрняй дойцы), пачалі паказваць у Гарадзішчанскім клубе «Паводку». Мяне здзівіла, як даверліва і ў той жа час вузка, асэнсоўваючы толькі жыццёвую фабулу і сэнс гісторыі, прымалі хлопцы і дзяўчаты ўсё, што адбывалася на экране.

— Ды што ж яна ўсё з ім спрачаецца, — хвалюючыся, шаптала мая юная суседка, — ён жа хлопец самастойны, кіне яе, што тады...

Калі загрукалі крэслы, я загаварыла з дзяўчынай пра толькі што бачанае. Хтосьці спыніўся, хтосьці вярнуўся ад дзвярэй. Чубаты хлопец з маленькай дзяўчынкай на руках (яна мірна праспала ўвесь сеанс) зноў сеў на крэсла. І позним вечарам, захопліваючы такую патрэбную для адпачынку кароткую летнюю ноч, напрацаваўшыся за дзень, хлопцы і дзяўчаты слухалі не зусім складную, неспадзяваную лекцыю пра кіно, пра ўменне ўспрымаць мастацкі твор, спрачаліся пра фільм...

Вядома, нельга патрабаваць, каб у кожнай вёсцы на чарговым сеансе прысутнічаў чалавек са спецыяльнай кіназнаўчай адукацыяй. Ды гэта і не трэба. Але ўсё ж кіно — добраму і разумнаму сябру мільёнаў — патрэбны дзейныя памочнікі, якія любяць і разумеюць мастацтва і якія вучылі б людзей глядзець, разумець сістэму вобразаў, прыёмаў, мову і строй кінамастацтва, хоць бы ў самым агульным плане. **Вучылі быць гледачом.**

Трэба шукаць шляхі для вырашэння гэтай надзённай праблемы, рабіць першыя практычныя крокі.

Зразумела, нельга адрываць прапаганду кінамастацтва ад іншых форм культурнага будаўніцтва на вёсцы. Але, нельга і забываць, што сёння самыя даступныя шляхі далучэння жыхароў вёскі да сапраўднага ма-

[Заканчэнне на 4-й стар.].

НОВЫ СПЕКТАКЛЬ КУПАЛАЎЦАЎ

— Дзе адбываюцца падзеі п'есы?

На гэта пытанне аўтар адказвае:

— У многіх краінах свету.

— Калі?

— Сёння ўвечары.

Асноўны пафас «Мяцяжу невядомых» — «сиюминутность» драматычных падзей, якія тояць у сабе пагрозу вайны або мір, гвалт або свабоду, здраду або трываласць. Сэнс п'есы яе пастаноўшчык народны артыст БССР Л. Рахленка ў гутарцы з нашым карэспандэнтам вызначыў так: «Калі сілы свету і цвярозага розуму — ты, я, ён, — зробяць усё, што залежыць ад іх, мір будзе захаваны і абаронены».

У працэсе работы з тэатрам п'еса вядомага журналіста-міжнародніка Генрыха Баравіка падверглася значным перапрацоўкам і змяненням. Справа ў тым, што аўтар напісаў яе ў даволі незвычайным жанры драматычнага рэпартажу. Як сумясціць навізну самога жанру, публіцыстычнасць матэрыялу з прыродай мастацтва тэатра, — гэты клопат займаў галоўнае месца пры пастаноўцы.

Тое, што легла ў аснову сюжэта, аўтар назіраў у адной з трапічных краін. Яна ледзь паспела атрымаць нацыянальную незалежнасць, як адбыўся мяцеж. Свет усхваляваны. Што гэта — сапраўды народнае паўстанне або інтэрвенцыя з боку каланіялістаў — старых ці новых? Адказаць на пытанне павінна група журналістаў, што прыбылі ў гэтую краіну па заданню Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. Тыя пераконаны, што мяцеж зроблен замежным дэсантам, пра што і шлюць тэлеграмы. Аднак іх карэспандэнцыю затрымліваюць, а іх саміх трымаюць пад вартай, дамагаючыся ілжывай інфармацыі.

Хто вытрымае, хто здрадзіць? Хто гатовы пайсці на ўсё ў імя высакароднай справы, а хто прадасць сумленне за абяцанні дыверсантаў і іх паслугачоў?..

Прэм'ера «Мяцяжу невядомых» адбылася ў Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы ў аўторак, 25 лютага. У спектаклі прынялі ўдзел народныя артысты БССР С. Бірыла, З. Стома, Л. Рахленка, заслужаныя артысты БССР П. Пекур, М. Яроменка, М. Федароўскі, З. Браварская, артысты А. Казачак, Г. Талкачова, Ул. Кудрэвіч, А. Каляда, студэнт-дыпламант Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Ул. Рагоўцаў. Спектакль афармлены заслужаным дзеячом мастацтва БССР А. Грыгар'янцам.

На здымку — сцэна са спектакля.

Фота Ул. КРУКА.

Георгій ЮРЧАНКА ЛІТАРАТУРНЫЯ ПАРОДЫІ

НА ГЛЫБОКАЙ ВОДМЕЛІ

АСАЦЫЯЦЫЯ ДЫСАЦЫЯЦЫІ

(А. Яскевіч)

Распрацоўка пытанняў кананічнай дысацыяцыі не толькі асацыіравана, але і традыцыіравана нашымі навейшымі даследаваннямі ў галіне суаднОсін гуку да формы як асобнай літары, так і цэлага слова. І сапраўды, у сілу розных прычын за тэкстам час ад часу адчуваецца падтэкст, а інструментоўка паўтонаў літары вымагае невымернай глыбіні сэнсу.

Настраёвае «музыцыраванне» акаляючага асяроддзя ў апошні час усё смялей пачынае пранізваць мысліцельны элемент. Апошні ў выглядзе вар'іраваных дэталей і частак, важных для зместу, робіць няўлоўныя пераходы ад рэальных планаў да настраёвых, а ад настраёвых — да ірэальных. Значыць, моўныя пласты стылю, напластоўваючыся без аналітычнага перапластавання, ствараюць пакуль што паўпластычныя словы-знакі. Гэта адбываецца таму, што полістылявая філасафічнасць гуку доўгі час сур'ёзна не ўлічвалася: перашкаджала закасцянеласць некаторых нашых тэарэтычна - характарыстычных уяўленняў.

Каб не аказацца ў галаслоўнай ізаляцыі, пацвердзім вышэйсказанае канкрэтным прыкладам. Са словам «бяжыць» можна звязаць даволі шматлікія інтэлектуальна-дапускальныя паняцці-вобразы. Мы абмяжуемся адным — кот. Аб'яднаўшы два словы ў адно непадзельнае паняцце, атрымаем хай сабе сціплую, але прыемную воку панараму — кот бяжыць. Ад сутыкнення сумежных вобразаў, на грані змешвання паняццяў, успыхваюць, прабягаючы па фразе, сполахі асацыяцый. Пераставім жа ў нашым канкрэтным слове-вобразе літары і, атрымаўшы новае паняцце, пабудуем па тым прынцыпе камбінацыю з першародным словам. Чуеце? — ТОК БЯЖЫЦЬ! Ва ўсёй сваёй велічы выступіла на першы план праблема абнаўлення формы ў часе. Калі ў 20-я гады нашага стагоддзя слову «бяжыць» амаль неадлучна спадарожнічала асацыяцыя ката, то ў наш час яе месца ўладна заняла нябачная, але магутная дысацыяцыя — ток. Адсюль непазбежна выцякае, што спецыфіку патэнцыяльных магчымасцей літары ў слове можна вывучыць яшчэ да канца нашага стагоддзя.

Адначасова трэба прызнаць, што гукавы камплект абстрактна-разумовых паняццяў і індывідуальны характар псіхалогіі вельмі ўзмацнілі адасобленасць літары ад яе семасеалагічнага бытавання. Між тым пры вымаўленні ці прачытанні слова адбываецца працэс набліжэння гукавога комплексу слова да замацаванага за ім зместу.

Такім чынам, многія праблемы, якія закрануты ў гэтым артыкуле, абумоўлены не столькі спецыфічнасцю моўна-літаратурных традыцый, колькі маладосцю аўтара даследавання. І ад таго, як глыбока ён зразумее свае патэнцыяльна-адвербіялізаваныя магчымасці і вызначыць праблемы свайго далейшага развіцця, будзе залежаць плённасць яго няспыннага росту і ўдасканалення майстэрства надасацыятыўна - дысацыятыўных пошукаў.

СІНЕЧА ЗІМОВЫХ ПЯЛЁСТКАЎ

(В. Каваленка)

Наіўна і несур'ёзна было б даказваць, што Хвэлька Пяшчотны, галоўны герой эпапеі «Пыльным мяшком па сонцы!», чалавек абсалютна ідэальны. І тым не менш унутраны пафас героя і кола яго інтарэсаў дазваляюць сцвярджаць адваротнае.

Хай сабе ён злодзей, нахабнік і забойца, хай насільнік і хлус. Хай сабе так. Не будзем спрачацца. Але ці ўлічылі мы ўсе аб'ектыўныя і суб'ектыўныя зрухі душы, пры якіх наш герой мог бы стаць сумленным чалавекам? Не, і яшчэ раз не. Вось яскравы прыклад. Хвэлька ідзе красці. Ідзе, заўважце, цёмнай ноччу. А ці мог ён пайсці днём? Так, скажам мы, і яшчэ раз так. Значыцца, сумленне мучыць гэтага чалавека і ён баіцца пільнага позірку чужых вачэй.

Дык не будзем няшчырымі, хочацца ўсклікнуць нам, і прасочым увесь жыццёвы Хвэлькаў шлях. А пагля дзець ёсць на што. Ужо ў трохгадовым узросце ён умеў перамагчы прыватнаўласніцкія звычкі і шчыра падзяліўся цукеркай са сваёй стрыечнай суседкай. А яшчэ праз год, заўважце, — толькі праз год, тройчы падаваў дзеду ваду на печ цэлымі кубкамі.

Таму мы катэгарычна асмельваемся сцвярджаць: не што іншае, а менавіта жыццёвыя абставіны, паглынуўшы дыялектыку станаўлення, штурхнулі Хвэльку на рад злачынстваў.

Сапраўды! Колькі разоў наш герой з дзіцлячых год бачыў, як бацька калоў вепрукоў, дзед рэзаў авечак, а маці адным узмахам не вельмі гострай сякеры пазбаўляла галоў курэй і пэўняў. Не дзіва, што, стаўшы дарослым, Хвэлька кінуўся з аглаблёй на чалавека. Ва ўзросце шасці год ён ужо прасачыў, як Цупрукоў Ладымер ледзь не ўсю ноч прытуляў ля веснічак Саўкіну Тэклю. Хіба не адсюль ідзе карэнне яго гвалтоўніцтва? Так, адкажам мы, і яшчэ раз пацвердзім — так.

Сапраўды гуманістычнае гучанне набывае сцэна, калі Хвэлька з яўна непрытворным шкадаваннем дастае з украдзенага кашалька пакамечаныя рублёўкі. Хвэльку трывожаць і хвалююць канкрэтныя непасрэдныя ўспрыманні дзіцячых год: такі ж самы кашалёк быў у яго бабулькі.

Такім чынам, вобраз Хвэлькі Пяшчотнага выходзіць далёка за рамкі нашых уяўленняў. Добра гэта ці дрэнна? Не станем хлусіць сабе і ашукваць саміх сябе: гэта і добра і дрэнна.

— Дык ці варта яго судзіць? — спытаюцца некаторыя.

Будзем шчырымі: пакуль што мы не бачым адказу. Але даследаваўшы з усёй глыбінёй і адказнасцю рэмаркаўска-кафкаўскія дашкольныя сачыненні, станоўча-адмоўны адказ на гэта праблемнае пытанне мы несумненна знойдзем.

УСПРЫНЯЦЦЕ СУТНАСЦІ НЕТЫПОВАГА

(А. Кучар)

...Пры вызначэнні асаблівасцей гэтага твора трэба адразу ж прызнаць, што яго нельга лічыць раманам. Адначасова заўважым, што паміж ім і прыпеўкай як такавой розніца эпахіяльная. І барані вас бог шукаць іголку, каб прышыць такому твору латку баладнасці. Вось у чым вэлюм таямнічасці, за якім крыецца маральна здаровы талент мастака, што з'явіўся на нашай зямлі тыдняў 29 назад.

Чытач ужо здагадваецца, што нам хочацца даць слова самому аўтару. Вось аж куды шаганула фантазія! Мы не збіраемся пярэчыць супраць і ахвотна далі б слова, аднак гэта не ўваходзіць у нашу задачу. Таму лепш кінем рэтраспектыўны позірк у будучае. У поле нашага зроку адразу ж трапляе функцыянальная роля мовы, угрунтаваная праўда характараў і дзівосна светлае сэрца аўтара. Тут мастацтва ашчадна апушчана з надземных вышынь на грэшную зямлю, так што да яго можна дакрануцца мезенцам левай нагі, вымераць дубовым аршынам і пагабляваць вечным пяром. Для нас жа больш нічога і не трэба!

Можа здацца дзіўным, што мы ўхваляем тое, супраць чаго так катэгарычна пярэчым. Але мы не юнакі і падчапіць нас на кручок наіўнасці — справа складаная. Цяпер вы ведаеце, дарагі чытач, якія абзацы задаюць тон твору, і няма чаго ліць лірычную ваду пра шчасце, бо ад яе туманіцца зрок.

Вопытнаму чытачу ясна, а нявопытнаму няясна, дзе канчаецца мастацтва і пачынаецца рамяство і якія вывады трэба зрабіць. Хто ж не ведае простых ісцін, таго сілком не прымусіш слухаць складаныя. А таму пара канчаць.

НОВЫМ ЖАНРАМ—ДАРОГУ

(В. Бурносаў)

Якім чынам стварыць новы жанр? Для гэтага існуе нямала шляхоў. Можна дзесяцігоддзямі выношваць думкі, вывучаць раслінны і жывёльны свет, можна спачатку распрацоўваць эстэтычныя прынцыпы, а затым этычныя катэгорыі; можна, нарэшце, чытаючы тэкст, глядзець у падтэкст і падпрэгчы да падсвядомай амбіцыі навуковую амуніцыю. А можна ісці тым жа шляхам, але ў адваротным кірунку. Толькі гэта ні ў якім разе яшчэ не азначае, што новы жанр ужо створан. Справу можа загубіць эстэтызацыя мастацка-выяўленчых сродкаў, шаблонна-павярхоўнае сутыкненне бесканфліктных калізій і падсвядомая тэндэнцыйнасць бяскрыдлых домыслаў. Нельга забываць пра дыстылізацыю пранікнення ў сутнасць ствараемых характараў. Адначасова карысна памятаць, што фантаграфічнасць выяўлення сілагістычных ісцін яшчэ не ёсць мастацкі жанр.

Значыцца, каб ствараць новыя жанры, іх у першую чаргу трэба чытаць. А каб новыя жанры можна было чытаць, іх, бясспрэчна, трэба спачатку стварыць. Адсюль з усёй пераканальнасцю выцякае, што, з аднаго боку, новыя жанры нам, безумоўна, патрэбны, а з другога — без іх наша літаратура, адным словам, можа абысціся.

АРХІТЭКТУРНАЯ СТАРОНКА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

ГЭТА АБМЯРКУЕ З'ЕЗД

танні іх архітэктурнай кампазіцыі, мастацкага аблічча забудовы, добраўпарадкавання застаюцца ў нас пакуль шмат у чым не вырашанай творчай задачай. Праблема разнастайнасці, надання кожнаму новаму раёну непаўторнага індывідуальнага аблічча пры забудове па тыпавых праектах індустрыяльнымі метадамі яшчэ павінна быць вырашана. Да апошняга часу ў мікрараёнах, якія будуюцца, прымяняліся, як правіла, толькі два тыпы буйнапанельных жылых дамоў: пяціпавярховы чатырохсекцыйны 80-кватэрны дом і трохсекцыйны 60-кватэрны. Каб пазбегнуць небяспекі аднастайнай і сумнай забудовы, неабходна пашырыць наменклатуру нашых праектаў, уключыць у яе будынкі рознай аб'ёмнай і архітэктурнай характарыстыкі. У праектуемых мікрараёнах Мінска прадугледжваецца будаўніцтва дамоў павышанай паверхневасці і знаходзяць усё больш шырокае прымяненне шматсекцыйныя дамы (шэсць—восем секцый).

Каб рашуча павысіць якасны ўзровень новых горадабудаўнічых ансамбляў, патрэбна прыцягнуць да творчай работы нашых лепшых, найбольш таленавітых архітэктараў, якія з захапленнем працуюць над асобнымі індывідуальнымі праектамі і дасягнулі поспехаў, але, на жаль, мала ўплываюць творча на праекты вялікіх жыллёвых раёнаў, мікрараёнаў і асобных ансамбляў.

Немалая віна тут і нашага саюза, які не праводзіў дастатковую выхаваўчую работу ў гэтым кірунку. А якіх вынікаў можна дасягнуць, калі мікрараён трапляе ў рукі здольных архітэктараў, што ставяцца да гэтай тэмы з любоўю, відаць хоць бы на прыкладзе конкурсных праектаў эксперыментальнага мікрараёна «Вялікая Слепня». Мне здаецца, пра гэта ўзнікне размова на з'ездзе.

Адна з важнейшых горадабудаўнічых праблем — комплекснасць забудовы мікрараёнаў і жылых раёнаў, якая павінна забяспечыць найбольш спрыяльныя ўмовы пражывання насельніцтва, яго культурна-асветнае і гаспадарча-бытавое абслугоўванне, сучасныя формы арганізацыі выхавання дзяцей, лепшыя ўмовы для адпачынку і заняткаў спортам. У гэтай галіне ў нас ёсць буйныя недахопы. Як правіла, будаўніцтва культурна-бытавых і абслугоўваючых будынкаў адстае ад жыллёвага будаўніцтва, дрэнна праводзіцца добраўпарадкаванне тэрыторыі. Да цяперашняга часу мы не маем яшчэ прыкладаў сапраўды ўдалага добраўпарадкавання мікрараёна, які ў поўнай меры мог бы служыць узорам для мікрараёнаў, што будуюцца. Будаўніцтва цэнтраў абслугоўвання мікрараёнаў упіраецца ў сур'ёзныя цяжкасці, звязаныя ў першую чаргу з сістэмай раздзельнага ведамаснага фінансавання. Да цяперашняга часу такія цэнтры пабудаваны толькі ў Новаполацку і намячаецца будаўніцтва ў Мінску па вуліцы Талбухіна (архітэктар Ю. Шпіт). А між тым такія цэнтры прадугледжваліся амаль ва ўсіх распрацаваных праектах мікрараёнаў.

Немалаважная і праблема забудовы нашых магістраляў і плошчаў. У рэспубліцы за апошнія гады закончана фарміраванне або пачата стварэнне такіх важных ансамбляў, як плошчы Леніна, Якуба Коласа, Калініна—у Мінску, вуліцы Кірава і Фрунзе—у Віцебску, Савецкая вуліца—у Гомелі, Савецкая плошча — у Магілёве і г. д. Але не сакрэт, што ў шэрагу выпадкаў мела месца недаацэнка архітэктурнай якасці забудовы шэрагу важных магістраляў і плошчаў, як, напрыклад, Магілёўскай шашы, вуліцы Якуба Коласа ў Мінску і іншых.

Абмеркаваць гэтыя праблемы павінен з'езд.

ЗА ПРАЙШОЎШЫЯ два гады нямала зроблена ў галіне тыпавога і эксперыментальнага праектавання і будаўніцтва жылых і культурна-бытавых будынкаў. Белдзяржпраект завяршае выпуск новай серыі тыпавых праектаў жылых дамоў з сілікатных і аглапарытсілікатных блокаў. Распрацаваны першыя праекты мікрараённых гандлёвых цэнтраў, серыі тыпавых праектаў школ, піянерскіх лагераў, пансіянатаў, эксперыментальныя праекты па заказе Дзяржбуда СССР і іншыя. Значную цікавасць у галіне перспектыўных эксперыментальных работ па праектаванню высокаіндустрыяльнага масавага жылля мае работа Мінскпраекта, адзначаная прэміяй на Ўсесаюзным конкурсе, — каркасна-кабінны жылы дом. Тым самым вырашаецца праблема бяскранавага мантажу будынкаў. Архітэктары Беларусі паспяхова працавалі над многімі буйнымі горадабудаўнічымі ансамблямі і асобнымі жылымі і грамадскімі будынкамі. Мінскпраектам вядуцца паспяховыя работы па ўдасканальванню дзеючых тыпавых праектаў серыі 1-464А, выканан праект каркасна-панельных дзіцячых устаноў і інш. (архітэктары Ю. Шпіт, Н. Шпігельман, В. Аладаў, Л. Гальдштэйн, І. Елісееў, А. Духан, М. Ліўшыц і інш.).

Разам з тым за прайшоўшыя два гады па індывідуальных праектах створан або знаходзіцца ў стадыі будаўніцтва шэраг цікавых грамадскіх і жылых будынкаў, комплексаў: будынак універсітэта на плошчы Леніна (архітэктар М. Бакланаў), будынак Мінскага гарвыканкома і жылыя дамы на плошчы Калініна (Г. Сысоеў і С. Мусінскі), канцэртная зала Дзяржфілармоніі (Е. Бенядзіктаў), кінаканцэртная і спартыўная залы (С. Філімонаў і В. Малышаў), будынак тэхналагічных праектных інстытутаў (Н. Шпігельман з групай архітэктараў Белпрампраекта), комплекс студэнцкіх інтэрнатаў універсітэта, інстытут народнай гаспадаркі (Н. Шпігельман і Ю. Грыгор'еў), грамадска-гандлёвы комплекс раённага значэння (Ю. Шпіт) і г. д. Многа грамадскіх і жыллёвых комплексаў, якія размяшчаюцца на галоўных магістралях і плошчах, знаходзяцца ў стадыі распрацоўкі. У архітэктуры названых пабудоў —асобныя рысы новага, імкненне ўнесці ўклад у развіццё прагрэсіўнага напрамку ў савецкай архітэктуры.

Станаўленне новага стылю патрабуе, як вядома, немалога часу, а галоўнае—творчых пошукаў, ажыццяўлення новых узораў. Таму, мне здаецца, нямала карысці прынеслі абмеркаванні праектаў, узведзеных будынкаў, інтэр'ераў, малых форм і інш. Асабліва паспяхова прайшло абмеркаванне новых інтэр'ераў, у якім, апроч архітэктараў, прынялі актыўны ўдзел нашы паплечнікі па мастацтву—мастакі і скульптары. 28 і 29 сакавіка 1963 г. адбылося шырокае абмеркаванне інтэр'ераў грамадскіх памяшканняў, пабудаваных за апошнія гады ў Мінску. Падобныя абмеркаванні прайшлі ў абласных гарадах. Пра гэта мы ўжо пісалі ў газеце. Праведзеныя абмеркаванні прыцягнулі не толькі архітэктараў і мастакоў, але і спецыялістаў сумежных галін творчасці і нават будаўнікоў. Гэта вельмі добра—праблемы сінтэзу мастацтваў бясспрэчна заслугоўваюць увагі Саюза архітэктараў.

Гістарычныя сустрэчы кіраўнікоў партыі і ўрада з творчай інтэлігенцыяй, рашэнні чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС, на якіх абмяркоўваліся важнейшыя пытанні далейшага развіцця савецкага мастацтва, былі з вялікай цікавасцю сустрэты беларускімі архітэктарамі. Яны абмяркоўвалі пытанні барацьбы за чысціню нашай творчасці, за непахісную генеральную лінію нашага мастацтва—за сацыялістычны рэалізм.

Асноўная маса беларускіх архітэктараў стаіць на правільных творчых пазіцыях. Аднак у пошуках новага некаторыя не вельмі вопытныя работнікі станавіліся на шлях некрытычнага пераймання павеваў заходняй архітэктуры. Гэта адбілася ў праектах некаторых гандлёвых і іншых прадпрыемстваў. Неапраўданая пярэстасць у афарбоўцы памяшканняў, шматтэмнасць вырашэнняў мелі месца ў творчасці асобных архітэктараў. Саюз архітэктараў БССР своечасова звярнуў на гэта ўвагу і справядліва, па-таварыску крытыкаваў падобныя работы.

Нельга паслабляць увагу да знешняга аблічча нашых гарадоў і сёл. Недахопаў тут пакуль многа (да прыкладу, афармленне вітрын, знешняе асвятленне, шыльды, добраўпарадкаванне, азеляненне, малыя формы).

Для Саюза архітэктараў тут вялікае поле дзейнасці, паколькі штаты архітэктурных органаў недастатковыя, няма пасад галоўных мастакоў гарадоў (нават у Мінску). У многіх гарадах няма раённых архітэктараў. Саюз архітэктараў паспрабаваў частку гэтай работы ўзяць на сябе. У Магілёве архітэктары замацаваны за кожным раёнам горада. Архітэктары давалі канкрэтныя прапановы па забудове, архітэктурнаму афармленню і добраўпарадкаванню, ствараючы эскізы і сочачы за іх выкананнем у натуры. Пасля прадстаўлення эскізаў была наладжана выстаўка, на якую былі запрошаны партыйныя і савецкія работнікі горада. Архітэктары выступалі з дакладамі пра забудову і планіроўку горада перад будаўнікамі і на прадпрыемствах. Даклады суправаджаліся выстаўкамі. У Гомелі архітэктары працуюць у грамадскім праектна-канструктарскім бюро. Віцебскія архітэктары не адстаюць ад сваіх калег у іншых гарадах. Іх грамадскае праектнае бюро выконвае значныя работы.

У Мінску восенню 1962 г. на сумесным пасяджэнні двух дэпутацкіх камісій Мінскага гарсавета з прадстаўнікамі Саюза архітэктараў і Упраўлення па справах будаўніцтва і архітэктуры было прынята рашэнне аб добраўпарадкаванні існуючых кварталаў горада. Архітэктары Белдзяржпраекта, Мінскпраекта, Белпрампраекта, Інстытута будаўніцтва і архітэктуры АН БССР, політэхнічнага інстытута актыўна ўключыліся ў гэтую работу. На грамадскіх асновах было зроблена каля 50 праектаў добраўпарадкавання кварталаў.

Архітэктары вядуць пастаянную работу з дзецьмі, прапагандуючы дасягненні архітэктуры, што спрыяе эстэтычнаму выхаванню падрастаючага пакалення.

Важную работу вядуць члены нашага саюза ў галіне сельскага будаўніцтва і раённай планіроўкі. Распрацоўваюцца праекты планіроўкі сельскіх населеных месц, тыпавыя праекты будынкаў для сяла. Секцыя саюза па будаўніцтву прымала ўдзел у рабоце абласных нарад раённых архітэктараў і сельскіх будаўнікоў у Мінску, Магілёве, Гродна, Віцебску і Гомелі, а таксама ў нарадах па праектаванню саўгасаў Цаліннага краю, якія праходзілі ў Цалінаградзе. Аднак у святле новых задач па далейшаму ўздыму сельскагаспадарчай вытворчасці, пастаўленых снежаньскім і лютаўскім Пленумамі ЦК КПСС, улічваючы вялізныя капіталаўкладанні ў сельскае будаўніцтва, Саюзу архітэктараў трэба асаблівую ўвагу ўдзяліць пытанням павышэння якасці планіроўкі, забудовы і добраўпарадкавання сельскіх населеных месц.

Наш саюз значна вырас. Умацаваліся яго абласныя аддзяленні. Цяпер значна ўзрастаюць адказнасць і роля саюза па кіраўніцтву мясцовымі аддзяленнямі. Неабходна дабівацца большай дзейснасці прынятых рашэнняў, даводзячы вынікі нашых абмеркаванняў да ведама зацікаўленых арганізацый, дамагацца іх ажыццяўлення.

Важнейшая задача саюза—канкрэтна дапамагаць праектным калектывам у стварэнні і ўмелым выкарыстанні тыпавых праектаў, галоўным архітэктарам—у барацьбе за правільнае размяшчэнне будаўніцтва, за тэхнічны прагрэс і высокую якасць забудовы.

Саюз архітэктараў павінен умацаваць сувязі з работнікамі выяўленчага і прыкладнога мастацтва, што павінна спрыяць ажыццяўленню арганічнага сінтэзу мастацтваў.

Усямерна павышаючы патрабаванні, шырэй прыцягваючы да грамадскай работы інжынераў, канструктараў і будаўнікоў—членаў саюза, дамагаючыся высокай якасці будаўнічых работ, укараняючы прагрэсіўныя канструкцыі, неабходна ўсямерна падтрымліваць і прапагандаваць новыя палімерныя матэрыялы ў будаўніцтве, спрыяць вырашэнню канкрэтных пытанняў паскоранага развіцця хімічнай прамысловасці.

Патрэбна значна пашырыць работу архітэктараў на грамадскіх асновах, дзейсна дапамагаючы ў паляпшэнні мастацкага аблічча нашых гарадоў і сёл, у афармленні інтэр'ераў масавых грамадскіх памяшканняў, асабліва дзіцячых устаноў і школ (дарэчы, тут высакароднае поле дзейнасці і для нашых калег—мастакоў і скульптараў). Неабходна ўзмацніць прапаганду сярод насельніцтва новага архітэктурнага стылю на прыкладзе лепшых узораў савецкай архітэктуры.

Няма сумнення, што архітэктары Савецкай Беларусі мабілізуюць творчыя сілы на выкананне адказных задач, пастаўленых перад імі партыяй, урадам, народам.

ПА ПРАЕКТАХ МАЛАДЫХ

Выхаванцы архітэктурнага аддзялення Беларускага політэхнічнага інстытута зараз праектуюць новыя вуліцы, кварталы, генеральныя планы гарадоў і сельскіх населеных пунктаў. Так, Зінаіда Даўгяла, працуючы ў Віцебскім аблпраекце, праектавала забудову мікрараёна № 2 у Новаполацку, прымала ўдзел у планіроўцы Полацка, цэнтра Віцебска, выканала шэраг іншых праектаў. У Віцебску працуюць таксама Уладзімір Брэдзіс, Анатоль Расейкін, Тацяна Сабалеўская, Лідзія Сідарава. Па іх праектах пабудаваны кнігарні, жылыя дамы, забудоўваюцца новыя кварталы ў Оршы, Паставах, Віцебску, Светлагорску, некаторых цэнтральных сядзібах саўгасаў вобласці.

Ігар Крывіцкі прымаў удзел у праектаванні жылога 8-павярховага дома на плошчы Якуба Коласа і іншых будынкаў у Мінску і гарадах рэспублікі. Па праекту Тамары Каманінай пабудавана некалькі жылых дамоў, а таксама адміністрацыйных будынкаў. І. Крывіцкі і Т. Каманіна зараз працуюць раённымі архітэктарамі Мінска.

Нядаўна маладыя архітэктары Ул. Брэдзіс, З. Даўгяла, Т. Каманіна, І. Крывіцкі, А. Расейкін, Т. Сабалеўская, Л. Сідарава прыняты ў Саюз архітэктараў Беларусі.

М. УСЦІНАЎ.

На плошчы Свабоды ў Мінску пачалося будаўніцтва дзесяціпавярховага будынка праектных інстытутаў Белпрампраекта — аднаго з прыгажэйшых у беларускай сталіцы. Гэты будынак узводзіцца са зборнага жалезабетону.

Будынак Белпрампраекта, макет якога вы бачыце на здымку, павінен увайсці ў строй у канцы будучага года.

ПА-СУЧАСНАМУ, ПРАКТЫЧНА І МЭТАЗГОДНА

БЕЛАРУСЬ—рэспубліка сучаснай індустрыі. Яна становіцца на нашых вачах рэспублікай Вялікай хіміі. Ва ўсіх на вуснах сёння такія светлыя, звонкія назвы маладых гарадоў — Новаполацк, Светлагорск, Салігорск... Па ўсёй рэспубліцы вядзецца вялікае прамысловае будаўніцтва. Ад яго правільнага размяшчэння залежаць нармальныя ўмовы працы і жыцця насельніцтва гарадоў. Жыццё падказвае новыя шляхі да вырашэння гэтай задачы.

Да нядаўняга часу прамысловасць у горадзе размяшчалася адасоблена, без сувязі аднаго прадпрыемства з другім. Гэта прыводзіла да павелічэння прамысловых тэрыторый і падаўжэння транспартных сувязей. Для кожнага прадпрыемства праектаваліся свае гаспадаркі — дапаможныя і абслугоўваючыя будынкі і канструкцыі, транспарт, забеспячэнне вадой і энергіяй і г. д. У выніку не рэалізаваліся вялікія магчымасці росту эфектыўнасці капіталаўкладанняў.

Цяпер пры размяшчэнні ў прамысловых раёнах горада прадпрыемстваў адной галіны прамысловасці прымяняецца новы прынцып тэрытарыяльнага «куставання», г. зн. размяшчэнне прадпрыемстваў не паасобна, а цэлай групай. Забяспечваецца тым самым максімальнае каапераванне, узбуйненне і блакіраванне вытворчых, абслугоўваючых і дапаможных збудаванняў. Такую групу прадпрыемстваў можна разглядаць як свайго роду камбінат з галоўнага завода і спецыялізаваных прадпрыемстваў. Яны каапеpуюцца між сабой як па лініі размеркавання гатовай прадукцыі, так і па лініі выкарыстання адзінай сістэмы водаправодных, каналізацыйных і энергетычных збудаванняў, СКБ, базісных складаў, пад'язных шляхоў, г. зн. усёй сістэмы дапаможна-абслугоўваючай гаспадаркі.

Характар размяшчэння прадпрыемстваў прамысловага раёна дае магчымасць па-новаму вырашаць забеспячэнне і збыт прадукцыі. Замест разрозненых складаў на кожным прадпрыемстве праектуецца адзіная база, якая пастаўляе неабходныя матэрыялы і збывае гатовую прадукцыю па вытворчаму графіку.

Сёння замест невялікіх вузкаспецыялізаваных карпусоў прапануецца ўзводзіць адзін універсальны будынак, які аб'ядноўвае ўсе спецыяльныя дапаможныя службы.

Транспартныя сувязі прамысловых і жылых раёнаў вырашаюцца з улікам найменшай затраты часу: грузавыя транспартныя патокі, гарадскі транспарт і пешаходныя шляхі не перасякаюцца адзін з адным.

Адпаведны аналіз паказвае, што аб'яднанне ў комплекс чатырох—пяці прадпрыемстваў дазваляе знізіць кошт будаўніцтва не менш, чым на 35—40 працэнтаў, што складае прыкладна 10—11 працэнтаў ад усяго кошту будаўніцтва заводаў комплекса.

Апроч таго, спецыялізацыя адной галіны прамысловасці дае магчымасць найбольш мэтазгодна вырашыць планіровачную структуру раёна. Вытворчыя карпусы размяшчаюцца ўздоўж гарадскіх магістраляў з максімальным набліжэннем да прыпынкаў пасажырскага транспарту, яны звернуты галоўнымі фасадамі да жыллёвай забудовы. Непасрэдна ў прамысловым цэнтры знаходзіцца комплекс памяшканняў кіраўніцтва заводамі, гандлёвы цэнтр з таварамі першай неабходнасці, паліклініка, тэхнічнае вучылішча, стаянкі для легкавых машын і парк для адпачынку. Бытавыя памяшканні і сталовыя вынесены ў зялёную зону заводскіх тэрыторый і звязаны з асноўнымі карпусамі спецыяльнымі пераходнымі галерэямі.

Трэба падкрэсліць, што сучасныя формы прамысловых будынкаў не мысляцца без азелянення. Шырокія бульвары спалучаюцца з зялёнымі масівамі прамысловых раёнаў, пераходзяць у прыгарадную зону, утвараючы комплексную базу адпачынку працоўных. Усё гэта стварае адзіны архітэктурны ансамбль у горадзе.

Нельга не сказаць пра ўмовы работы на такіх прадпрыемствах. У карпусах размешчаны бытавыя памяшканні: гардэробныя вулічнага, хатняга і рабочага адзення, кладоўкі спецадзення, душы, сталовыя з абслугоўваючымі памяшканнямі, медпункт, чырвоны куток і пакой грамадскіх арганізацый. Тут жа — пакоі для тэхнічнага навучання, лабараторыі і канструктарскія бюро. У зялёнай зоне — спартыўныя пляцоўкі.

Калі думаеш пра тую вялікую ўвагу, якую надаюць пытанням прамысловага будаўніцтва партыя і ўрад, выразна бачыш абрысы нашай хуткай камуністычнай будучыні.

Я. ЛІНЕВІЧ,
архітэктар.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МІНСК Члены секцыі жыллёвага і культурна-бытавога будаўніцтва Саюза архітэктараў БССР арганізавалі абмеркаванне проста на месцах раду пабудаваных будынкаў, такіх, напрыклад, як гасцініца «Спадарожнік», Мінскі аўтавакзал, тэхналагічны інстытут, Палац піянераў. Быў наладжан грамадскі прагляд з удзелам студэнтаў політэхнічнага інстытута, новага будынка Мінгарвыканкома.

МАГІЛЁЎ Архітэктары В. Шаўчэнка, І. Фралоў, А. Кучарэнка прынялі ўдзел у распрацоўцы малых форм, афармленні і абсталяванні загарадных месц адпачынку. За кожным раёнам абласнога цэнтра замацаваны члены Саюза архітэктараў, якія рэгулярна выступаюць перад жыхарамі з дакладамі аб забудове і планіроўцы горада.

ГОМЕЛЬ Тут праведзена некалькі конкурсаў на праект стадыёна «Дынама», а таксама афармлення інтэр'ераў будынка загса. Грамадскае праектна-канструктарскае бюро, куды ўваходзяць члены абласнога аддзялення Саюза архітэктараў, распрацавала праект рэканструкцыі Гомельскага стадыёна «Лакаматыў», праекты сквераў, паркаў і вуліц.

ВІЦЕБСК Архітэктурна - планіровачная майстэрня Аблпраекта, якую ўзначальвае М. Эйнгорн, пры актыўным удзеле архітэктараў А. Данілавай і В. Данілава вынайшла новыя шляхі вырашэння многіх горадабудаўнічых задач з дапамогаю электронна-вылічальных машын. Абласное грамадска-канструктарскае бюро выканала работы па планіроўцы парка «Мазурына» і будынка турысцкай базы ў Віцебску.

ЗАГЛЯНЕМ У БУДУЧЫНЮ

Калі мы гаворым пра сучасную архітэктуру, міжволі прыгадваем такія маскоўскія будынкі, як Палац з'ездаў у Крамлі, Палац піянераў на Ленінскіх гарах, гасцініца «Юнацтва» ў раёне Лужнікоў. Новую архітэктуру ўяўляем як комплекс абавязковых фактараў, якія спрыяюць найбольш поўнаму задавальненню функцыянальных і эстэтычных запатрабаванняў сучаснікаў і нашых нашчадкаў, бо светлая будучыня камунізма нараджаецца ў гарадах і сёлах сённяшняга дня. І таму, калі думаем пра новае ў архітэктуры нашага горада, перш за ўсё хочам, каб гэта было зручным, лагічным, канструктыўна праўдзівым. Нашы новыя будынкі і мікрараёны — вялізны крок наперад у пераасэнсаванні тых традыцый, якія даўно ўсталяваліся і замінaлі нам да гістарычных нарад па будаўніцтву, праведзеных у Маскве з 1954 г. Карэнным чынам мяняюцца густы, і той, хто яшчэ ўчора не ўяўляў прыгожага без порціка, а горад—без вуліц-калідораў, той сёння стаў прыхільнікам новага ў архітэктуры. У недалёкім мінулым упрыгожвальніцкая луска хавала сапраўды прыгожае, прымушала забываць на самае галоўнае — на зручнасць і мэтазгоднасць. І вось таму асабліва складанай задачай з'яўляецца завяршэнне ансамбляў ва ўжо склаўшайся частцы горада. Гэта датычыць у першую чаргу адной з галоўных плошчаў Мінска — плошчы імя Леніна.

Зараз цяжка пераацаніць тую вялізную ролю, якую адыгрывае ў фарміраванні гэтай плошчы яе кожны новы будынак, бо кожны з іх павінен арганічна ўвайсці ў строй ужо створаных тут і ўмацаваць асноўныя тэндэнцыі, закладзеныя яшчэ ў 30-я гады архітэктарам І. Лангбардам, аўтарам Дома ўрада.

Новыя будынкі ўніверсітэта і гарвыканкома дастаткова арганічна звязаліся з маштабам і архітэктурнай характарыстыкай комплекса. І вось, бадай, цяпер наступным важным крокам па шляху завяршэння ансамбля плошчы будзе будаўніцтва гасцініцы «Інтурыст». Праект яе ўжо завершаны аўтарскім калектывам архітэктурна-канструктарскай майстэрні Мінскпраекта, у складзе якога архітэктары Д. Кудраўцаў, С. Мусінскі, Г. Сысоеў, інжынеры Н. Гулева, Е. Разоўскі, А. Фінскі. Закладзены першыя блокі падмуркаў будынка. Будынак расце — у гэтых словах сапраўдная паэзія...

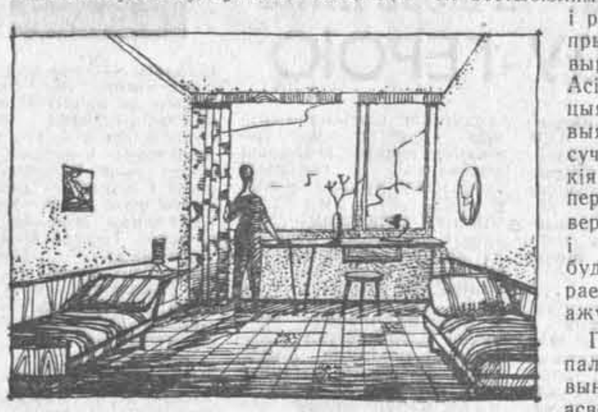

Гэта — адзін з пакояў будучай гасцініцы.

Мы ставілі перад сабой мэту, каб гасцініца была сучасным збудаваннем, каб яе знешняе аблічча, унутраная планіроўка, абсталяванне і асвятленне адпавядалі патрабаванням не толькі сённяшняга дня, але і будучага. Архітэктура гасцініцы павінна спалучаць неабходную строгасць, адпаведную месцазнаходжанню ў ансамблі плошчы, з інтымнасцю, уласцівай яе прызначэнню.

Заглянем у будучыню, калі гасцініца будзе пабудавана.

...Увечары будынак уражвае рэкламай, незвычайным святлом, якое льецца з вокан нумароў, ярка асветленымі вестыбюлямі, памяшканнямі кафэ і рэстарана. Удзень яно прываблівае кантрасным вырашэннем фасадаў. Асіметрычная кампазіцыя будынка, пластычна выяўленая структура нясучых канструкцый, вялікія плоскасці ашклення першага і шостага паверхаў, белы колер сцен і каменных элементаў будынка — усё гэта стварае ўражанне лёгкасці і ажурнасці будынка.

Перад гасцініцай — паласа бульвара. Далёка вынесены ўперад і ярка асветлены казырок галоўнага ўваходу быццам запрашае ўвайсці ў будынак. Праз шырокія ашклёныя праёмы відаць прасторны, залітыя святлом вестыбюль. У гэтым — выяўленне аднаго з прынцыпаў новай архітэктуры: максімальнае раскрыццё ўнутранай прасторы інтэр'ера, што надае асаблівыя эстэтычныя вартасці нашым новым збудаванням.

Той, хто прыехаў у гасцініцу на сваёй машыне, пакіне яе на створанай побач станцыі абслугоўвання. Двор гасцініцы максімальна азелянёны.

Унутраная планіроўка прадугледжвае выразнае дзяленне функцый гасцінічнай і пазагасцінічнай частак. Тут ёсць галоўны вестыбюль, аперацыйная зала, пошта, тэлеграф, цырульня, майстэрні па рамонту адзення і абутку, холы на кожным паверсе. Кафэ і рэстаранам могуць карыстацца і жыхары гасцініцы і гараджане.

Турыст, які атрымаў нумар, падымаецца ліфтам на свой паверх. Тут яго сустракае ў холе-гасцінай дзяжурная па паверху. У холе можна паглядзець тэлевізар, паслухаць радыё, пачытаць свежыя часопісы, газеты.

На кожным паверсе нумары розных катэгорый камфорту — аднапакаёвыя на аднаго, двух і трох чалавек, двухпакаёвыя і трохпакаёвыя люксы. Комплекс кожнага нумара ўключае ў сябе пярэднюю з убудаванымі шафамі, жылы пакой і санвузел. Планіроўка трохпакаёвых люксаў прадугледжвае магчымасць трансфармацыі ў аднапакаёвыя нумары, паколькі попыт на люксы мае нераўнамерны характар. Колер сцен спакойны, падлога з пластыкаў прыгожая і гігіенічная, мэбля абфанеравана натуральнымі пародамі дрэва, на сценах — эстампы, на палічках — кераміка. Асвятленне — люмінісцэнтнымі свяцільнікамі. Адначасова ў такіх нумарах у гасцініцы могуць быць размешчаны да 500 турыстаў.

Падняўшыся на шосты паверх, трапляем у зімовы сад. Ён звязаны з агульным комплексам рэстарана, які знаходзіцца на гэтым самым паверсе. Адсюль наведвальнікі могуць любавацца цудоўнымі перспектывамі вячэрняга Мінска. Арыгінальна выкарыстоўваецца «дэкор» зорнага неба. Яно быццам спалучаецца з своеасабліва вырашаным асвятленнем памяшкання. Улетку зала рэстарана можа ператварацца ў адкрытую тэрасу.

Тут іграе музыка, выступаюць салісты. Кожны дзень — многа наведвальнікаў...

Так... Але ж гасцініцы пакуль яшчэ няма. Пакуль рэальна існуе толькі праект. Але праект — гэта яшчэ не архітэктурны твор. Тут і выяўляецца спецыфіка архітэктурнай творчасці. Калі пісьменнік, які напісаў кнігу, мастак, які напісаў карціну, кампазітар — сімфонію, ужо стварылі творы, што служаць народу, дык архітэктар павінен яшчэ ажыццявіць свой праект у натуры. Толькі тады яго думкі ўвасабляюцца ў твор.

Г. СЫСОЕЎ,
мастак-архітэктар.

Так будзе выглядаць вестыбюль гасцініцы. Ці ж не праўда,—прыгожа і ўтульна!..

ЗЯЛЁНЫ ПОШУМ ГОРАДА

Нямала добрага можна сказаць пра поспехі «зялёнай архітэктуры» нашай рэспублікі.

Завершана стварэнне ансамбля галоўных паркаў Мінска, азеляненне набярэжнай Сожа і асваенне лясных насаджэнняў пад раённыя паркі ў Гомелі. Віцебск узбагаціўся шэрагам бульвараў і паркам Мазурына. У новых гарадах Салігорску, Светлагорску, Новаполацку і іншых, дзякуючы своечасоваму і ўдумліваму праектаванню сістэмы азелянення, у яе ўключаны існуючыя лясы, пералескі, вадаёмы.

Паспяхова праводзіцца ў шматлікіх населеных пунктах рэспублікі ўнутрыквартальнае азеляненне, азеляненне прамысловых тэрыторый, вулічна-дарожнай сеткі.

Добрае ўражанне пакідаюць цяпер работы па азеляненню паркавай магістралі (другога дыяметра Мінска) з прылягаючай да яе забудовай мікрараёна і стадыёна ў звіліне Свіслачы. Завяршаецца азеляненне шэрагу мікрараёнаў у Мінску, Віцебску. Інтэнсіўна азеляняецца вулічна-дарожная сетка гарадоў і асабліва ўчасткаў, якія прымыкаюць да знешнегарадскіх магістраляў. Лінейнае азеляненне, як правіла, ажыццяўлялася і ажыццяўляецца па паласе газона, на якой высаджваюцца дарослыя дрэвы. Значных поспехаў у галіне культуры азелянення дасягнуў Брэст.

Азеляненне беларускіх гарадоў наогул ідзе добра, у шэрагу выпадкаў перавышае агульнасаюзныя нормы. Характэрна, што гэта адбываецца не за кошт прыватных садоў, а імена за кошт паркаў, сквераў, пасадак дрэў на вуліцах.

Яшчэ б лепш ішло азеляненне нашых гарадоў, калі б больш ашчадна, па-гаспадарску скарыстоўваліся пры гарадской забудове ўчасткі лясоў і насаджэнні, напрыклад, такія, як Гапееў яр у Віцебску, пойма ракі Дубровенкі ў Магілёве, Пралетарскі луг у Гомелі.

Што датычыць негарадскіх зялёных насаджэнняў, дык насельніцтва здаўна асвойвала і асвойвае іх пад месцы масавага адпачынку. Некаторыя з іх склалі цяпер цэлыя курортныя раёны і зоны адпачынку (Мядзельскія азёры, Заслаўскае вадасховішча пад Мінскам, Клёнкі і Чонкі пад Гомелем, Пышкі пад Гродна). Да такіх зон адпачынку падводзяцца дарогі, натуральныя насаджэнні дапаўняюцца дэкаратыўнымі і пладовымі.

Цяпер зялёная зона горада разглядаецца не толькі як лесаахоўная, а як пэўная прыгарадная тэрыторыя, якая павінна забяспечыць насельніцтву здаровы адпачынак. Праектныя арганізацыі рэспублікі тэрыторыю горада і яго зялёнай зоны распрацоўваюць як адзіны планіровачны арганізм. Наш вопыт у гэтым напрамку перанялі праектныя арганізацыі Малдавіі.

Тут нельга не падкрэсліць, што комплекснае вырашэнне задач зялёных зон шмат у чым будзе залежаць ад таго, як будуць адносіцца да пытанняў горадабудаўніцтва асобныя міністэрствы і ведамствы.

Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР пакуль марудна праводзіць спецыялізацыю прыгарадных гаспадарак. Не выконваюцца планы пасадак пладова-ягадных культур, якія, апроч утылітарнага прызначэння, маюць вялікае дэкаратыўнае значэнне для азелянення гарадоў.

Буйныя пралікі і дыспрапорцыю дапусціла Галоўнае ўпраўленне лясной гаспадаркі пры адводзе лесаахоўных зон. Напрыклад, радыус лесаахоўнай зоны Бабруйска—30 кіламетраў, а Барысава — толькі 7, хоць яны прыкладна роўныя па насельніцтву і іншых умовах. Такіх выпадкаў багата. Да таго ж і само вядзенне гаспадаркі ў лясных зонах не адпавядае іх функцыянальнаму і эстэтычнаму прызначэнню.

Саветам Міністраў БССР пры ўдзеле зацікаўленых арганізацый прыняты адпаведныя захады для ўпарадкавання зялёных зон вакол населеных месц рэспублікі. Гэта адкрывае перад «зялёнай архітэктурай» Беларусі новыя магчымасці больш паспяхова ажыццяўляць свае задачы.

Сучасныя прынцыпы комплекснага азелянення гарадскіх і прыгарадных тэрыторый праводзяцца ва ўсіх новых генеральных планах гарадоў рэспублікі. Гэта закладае трывалы падмурак гарадоў-садоў будучага камуністычнага грамадства.

Далейшы поспех шмат у чым будзе залежаць ад таго, наколькі аператыўна будуць распрацаваны схемы комплекснага азелянення гарадоў і складзены па іх перспектыўныя планы зялёнага будаўніцтва, наколькі ўмела будзе захаваны і ўключаны ў сістэму азелянення гарадоў ландшафт Беларусі, наколькі, нарэшце, цесна будуць увязаны пытанні добраўпарадкавання гарадоў з агульнымі задачамі развіцця народнай гаспадаркі рэспублікі.

І. РУДЭНКА,
кандыдат архітэктуры.

ГУЧАЦЬ ТВОРЫ БРЫТЭНА

Сезон 63-64

Англійскі кампазітар Бенджамен Брытэн — разумны, праніклівы мастак, які любіць музыку і чалавека ў музыцы.

Здзіўляе маштабнасць творчага мыслення Б. Брытэна. Буйнейшы грамадскі дзеяч, прафесіянал, які валодае вышэйшай культурай кампазітарскай працы, Брытэн ахоплівае ў сваёй творчасці вялізнае кола жыццёвых з'яў. Яму падуладная і высокая трагедыя (опера «Пітэр Граймс», «Жалобная сімфонія»), і фарс у форме стараанглійскай даопернай «антымаскі» і інш. Праблемы грамадзянскага абавязку, маралі і этыкі важныя для Брытэна таксама, як і праблемы эстэтычнага выхавання дзяцей. (У яго дзіцячай оперы «Маленькі камінар» дзеючымі асобамі з'яўляюцца самі слухачы, з якімі ў першым акце гэтага твора праводзіцца рэпетыцыйная работа).

Брытэн смелы, на дзіва вынаходлівы музыкант-майстар. Асабліва значныя яго дасягненні ў галіне аркестроўкі і рытму. Разумная, усебаковая арганізаванасць музычнай тканіны ў творах гэтага кампазітара спалучаецца з сапраўдным феерверкам дасціпных рытмічных знаходак. Музыка яго ўвабрала ў сябе стыхійную сілу і выразнасць рытмаў мовы, жэстаў і рухаў чалавека. Брытэн адчувае і па-майстэрску ствараe найбагацейшую палірытмію жыцця, сукупнасць адразу некалькіх гучных рытмічных пластоў.

У аркестры Брытэн — паўнаўладны гаспадар. Яго партытуры — гэта ўсебакова прадуманая і ў найдрабнейшых дэталях адчутая тканіна. Аркестравыя творы англійскага кампазітара надзвычай складаныя. Адны толькі «Варыяцыі на тэму Пёрсела» (свайго роду «пуцевадзіцель па сучасным аркестры») гранічна мабілізуюць усе аркестравыя рэсурсы, — і гукавыя, і тэхнічныя. Аркестр, які адважваецца іграць Брытэна, здае не толькі экзамен на творчую сталасць, але і праходзіць выдатную школу вышэйшага аркестравага майстэрства.

Іменна з гэтага пункту гледжання трэба разглядаць чарговую работу Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР пад кіраўніцтвам В. Катаева над праграмай з твораў Б. Брытэна. Два канцэрты, якія адбыліся 23 і 24 лютага, былі прысвечаны 50-годдзю з дня нараджэння выдатнага кампазітара сучаснай Англіі (разам з тым гэта была чацвёртая праграма цыкла «Выбраныя сімфанічныя творы XX стагоддзя»). Былі выкананы «Варыяцыі на тэму Фрэнка Брыджа» для струннага аркестра, «Варыяцыі і фуга на тэму Генры Пёрсела» і тры марскія інтэрлюдыі з оперы «Пітэр Граймс».

Нашы выканаўцы былі шчыра захоплены музыкай Брытэна. І слухачы гэта жыва адчувалі. Агульны ўзровень выканання, калі гаварыць пра канцэрт увогуле, быў нядрэнны. У межах магчымасцей аркестра (і адпушчанага рэпетыцыйнага часу) дырыжор В. Катаеў дамогся пераканаўчай трактоўкі абодвух варыяцыйных цыклаў і інтэрлюдый.

Найбольш пераканаўчым было выкананне «Варыяцый на тэму Фрэнка Брыджа». Пікантныя музычныя пародыі (італьянская арыя, венскі вальс і інш.) мудрагеліста перапляталоцца тут з эпізодамі драматычнага зместу (марш, «яспынны рух і інш.). Варыяцыі былі выкананы з густам. Дырыжор тонка адчуў своеасаблівую прыгажосць зменлівых стыляў у гэтай серыі п'ес. Шкада, што не была сыграна фінальная фуга варыяцый. Невялікі заключны эпізод не змог кампенсаваць адсутнасць значнага поліфанічнага абагульнення ў канцы цыкла, якім з'яўляецца фуга.

«Варыяцыі на тэму Пёрсела» аказаліся сур'ёзнай пробай усіх выканаўчых магчымасцей аркестра. Кампактнасць, сабранасць і прыгажосць гучання вызначалі ігру струнных інструментаў і асобных сола духавых у кантыленных эпізодах твора. Варыяцыі ж шматпланавыя ў рытмічных адносінах, разлічаныя на імгненную рэакцыю выканаўчых груп, агульную рухомасць, гранічную адшліфаванасць і дакладнасць штрыхоў у хуткім руху, прагучалі менш выразна. Гэта асабліва адчувалася ў заключнай фузе, якая ўвогуле ўсё ж засталася «па-за межамі дасягальнасці» аркестра (тое самае можна сказаць і пра «Нядзельную раніцу» з «Пітэра Граймса»).

Дзве лірычныя інтэрлюдыі («Світанне» і «Месячнае святло») былі сыграны з настроем, даволі тонка.

На гэтыя канцэрты быў запрошаны для расказу пра англійскага кампазітара літоўскі музыказнаўца, малады выкладчык Вільнюскай кансерваторыі Адэодатас Таурагіс, які працуе над дысертацыяй аб Брытэне, і, зразумела, яго апавяданне пра жыццё кампазітара і каментарыі да твораў былі вельмі змястоўныя.

Сам па сабе факт прыцягнення да ўдзелу ў адкрытым тэматычным канцэрце кампетэнтнага спецыяліста з суседняй рэспублікі вельмі радасны. Можна толькі спадзявацца на пашырэнне і ўмацаванне такіх плённых сувязей Беларусі з выканаўцамі і музыказнаўцамі братніх рэспублік, Масквы, Ленінграда. Гэта яшчэ больш павысіць агульны ўзровень музычна-асветнай работы філармоніі.

Т. ШЧАРБАКОВА.

НА СЦЭНЕ ВУЧЭБНАГА ТЭАТРА

Некалькі месяцаў назад наша газета пісала пра новы ў рэспубліцы тэатр—студэнцкі, які адкрыўся ў Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце. Студэнты рэжысёрскага і акцёрскага факультэтаў абяцалі штомесяц паказваць юным гледачам Мінска канцэртныя праграмы і спектаклі свайго тэатра. Слова сваё яны трымаюць. Днямі яны паказалі новую праграму: дзею са спектакля «Ягор Булычоў і іншыя», пастаўленую студэнтамі трэцяга курса пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР прафесара Д. Арлова, і спектакль «Дачнікі», ў пастаноўцы студэнтаў чацвёртага курса пад кіраўніцтвам дацэнта А. Бутакова.

Наш фотакарэспандэнт Ул. Крук сфатаграфаваў сцэну з «Дачнікаў». У ролі Вольгі Аляксееўны—студэнтка Люда Малашкевіч, Варвары Міхайлаўны—Нэла Быкава, Марыі Львоўны — Ніна Левашова.

60 волатаў Тувы

Героі спектакля сустракаюцца з нашчадкамі герояў

Самбажык—імя, вядомае кожнаму тувінцу з дзіцячых гадоў. Гэта ён 80 гадоў назад узняў смелае паўстанне супраць манчжурскіх прыгнятальнікаў, якія заняволілі працавіты тувінскі народ. Заваёўнікі з пагардаю называлі тувінцаў уранхамі, што азначала «абадранцы». Адзін з манчжурскіх губернатараў пісаў: «Зноў пакораныя ўранхійцы падобны на звяроў».

60 волатаў на чале з Самбажыкам узначалілі паўстанне тувінскага народа супраць прыгнятальнікаў у 1883—85 гадах. Але вельмі няроўнымі аказаліся сілы. Карны атрад дагнаў паўстанцаў на высокай гары. Ім не ўдалося прабіцца на Алтай, дзе яны спадзяваліся знайсці прытулак і дапамогу ў рускіх жывёлаводаў і паляўнічых. Страшная была расправа над тымі, хто ўцалеў ад куль. Па загадзе манчжурскага намесніка для запалохання народа галовы пакараных смерцю былі на калах выстаўлены ля дарожных скрыжаванняў Тувы. Але народ у казках, легендах, у вусных апавяданнях захаваў высакародную памяць аб барацьбітах за свабоду народа.

Гэтыя падзеі праз 80 гадоў узноўлены ў п'есе тувінскага драматурга Віктара Кок-оола. П'еса і пастаўлены па ёй спектакль карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў Туве. Спектакль быў горача прыняты ў Дзун-Хемчыкскім раёне, адкуль родам кіраўнік паўстання Самбажык. У пасёлку Алдан-Мадыр саўгаса «Сут-Холь» жыве цяпер дачка героя Саглай, яго ўнучка Седзіва, праўнукі—лепшыя трактарысты саўгаса браты Шалдан-Хуна і Дамба Донгак.

Пасля спектакля дачка і сваякі Самбажыка сустрэліся з артыстамі тэатра. Саглай сказала, што ў цяперашняй Туве здзейснены мары яе бацькі аб шчасці і свабодзе тувінскага народа.

Тува—цяпер аўтаномная рэспубліка. Яшчэ трыццаць з лішнім год назад яе народ не меў сваёй пісьменнасці, таму першая п'еса, пастаўленая тувінскім нацыянальным тэатрам, не мела напісанага тэксту. Артысты проста дамаўляліся аб тым, што будзе адбывацца на сцэне, а потым дзейнічалі, хто як умеў. Цяпер тэатр ставіць п'есы рускіх і тувінскіх драматургаў. У рэспубліцы ёсць свае выдавецтвы, аддзяленне Саюза пісьменнікаў, выходзяць кнігі і газеты на рускай і тувінскай мовах.

У Кызыле ёсць музей імя 60 волатаў, у якім сабрана ўсё, што нагадвае пра подзвігі, зробленыя паўстанцамі на чале з Самбажыкам 80 гадоў назад. У музеі экспануецца серыя карцін тувінскага мастака Сяргея Ланзы, прысвечаная славутаму паўстанню.

Жан КАЦАР.
(АДН).

НЕ ПРЫВАБНА І НЕ ПЕРАКАНАЎЧА

Нядаўна ў Нью-Йорку адбылася прэм'ера першай, пасля амаль дзесяцігадовага перапынку, п'есы Артура Мілера «Пасля падзення». Яна пастаўлена новай і шматабяцаючай трупай «Лінкольн-сентра», у якую ўваходзіць некалькі таленавіцейшых акцёраў ЗША. П'еса Мілера ідзе крыху больш за тры гадзіны і складаецца з двух актаў. У праграме гаворыцца, што ўся дзея працякае «ў думках і памяці Квенціна—нашага сучасніка».

«Сучасніка» завуць Квенцін. У сапраўднасці ж гэта сам Артур Мілер. Яго п'еса аўтабіяграфічная, прычым гэта замаскіравана так слаба, што нават выпадковы чытач сенсацыйных газетных загалоўкаў адразу ж пазнае яе галоўных дзеючых асоб.

Па меншай меры палавіна п'есы складаецца з бязладных маналогаў Квенціна (г. зн. Артура Мілера). З гэтых маналогаў можна сёе-тое даведацца пра маладога Мілера, пра яго захапленне сацыялізмам, а потым пра яго «расчараванні» ў сацыялізме, пра ўчынены яму амаль дзесяць гадоў назад допыт камісіяй палаты прадстаўнікоў па расследаванню антыамерыканскай дзейнасці.

Можна з упэўненасцю сказаць, што Мілер выказвае сваю цяперашнюю думку пра сваё прагрэсіўнае мінулае, калі ў вусны Квенціна ўкладвае заяву, што людзі, якія прымалі актыўны ўдзел у камуністычным руху, «былі адурманены камуністычнай змовай».

Аднак палітычныя «думы і ўспаміны» займаюць параўнальна невялікае месца ў гэтай п'есе.

У ёй гаворка ідзе, галоўным чынам, пра адносіны Артура Мілера з яго першай жонкай Мэры Слэтэры, з яго другой жонкай актрысай Мэрылін Манро, з яго трэцяй і цяперашняй жонкай і з маці. П'есу можна было б з поспехам назваць «Жанчыны ў жыцці Артура Мілера».

Вядома, усе дзеючыя асобы трохі завуаліраваны. Мэрылін Манро — па п'есе спявачка Мегі; яе ролю бліскуча сыграла маладая актрыса Барбара Лаўдэн. Але гэты вэлюм зусім празрысты. Многія з тых, хто прысутнічаў на прэм'еры, у тым ліку і аўтар гэтых радкоў, задавалі сабе пытанне, ці прыстойна для драматурга выстаўляць на паказ усе падрабязнасці сваёй першай і другой жаніцьбы.

Вялікае месца ў п'есе займаюць адносіны Квенціна-Артура з Мегі—Мэрылін. Мегі паказваецца як добрая вялікадушная, але вульгарная, неахайная жанчына, якая хварэе алкагалізмам і гатовая аддаць сваё прыгожае цела амаль кожнаму, хто звернецца да яе з прапановаю. Ёсць сцэны, у якіх Мегі паказана ў стане моцнага ап'янення; сцэны, у якіх яна прымае снатворныя парашкі, спрабуючы пакончыць са сваім неспакойным жыццём; усе яны нагадваюць трагічную смерць Мэрылін Манро.

Але апроч пытання пра сумніцельны густ Мілера, які выбраў такую тэму, сама п'еса выклікае расчараванне ў многіх гледачоў, якія захапляліся яго папярэднімі п'есамі— «Усе мае сыны», «Смерць камівояжэра», «Суровае выпрабаванне», «Від з моста». У п'есе ёсць рад моцных драматычных момантаў. Але ў цэлым яна зусім непаслядоўная, расцягненая і ў многіх месцах сумная.

Думкі крытыкаў нью-йоркскіх газет падзяліліся. Крытык газеты «Нью-Йорк таймс» Говард Таўбмэн сцвярджае, што Мілер напісаў п'есу, якая «адпавядае яго тэмпераменту». З другога боку, крытык газеты «Нью-Йорк геральд трыбюн» Уолтэр Кер гаворыць, што п'еса Мілера «не вельмі прывабная і не асабліва пераканаўчая». Аўтар гэтых радкоў і многія гледачы, якія прысутнічалі на прэм'еры, падзяляюць думку Кера.

У канцы п'есы галоўная дзеючая асоба Квенцін заяўляе, што ён расчараваўся «ў сацыялізме і ў каханні» і што цяпер ён прысвяціць сябе «праўдзе». Якой праўдзе? Пра гэта Мілер маўчыць.

Гары ФРЫМЕН,
карэспандэнт ТАСС.

СПАБОРНІЦТВА ТАЛЕНАВІЦЕЙШЫХ

Да Брусельскага міжнароднага конкурсу музыкантаў-выканаўцаў

Традыцыйныя спаборніцтвы таленавітай музычнай моладзі, што праводзяцца ў Брусэлі, налічваюць больш як 25-гадовую гісторыю. У 1937 годзе быў упершыню праведзены міжнародны конкурс скрыпачоў, а ў наступным годзе—міжнародны конкурс піяністаў. Абодва гэтыя конкурсы сталі яркай дэманстрацыяй дасягненняў маладой савецкай выканаўчай школы. Першыя прэміі былі прысуджаны Давіду Ойстраху і Эмілю Гілельсу—цяпер сусветна вядомым музыкантам.

Чарговы Брусельскі міжнародны конкурс адбудзецца ў маі 1964 года. На гэты раз арэна спаборніцтва будзе прадастаўлена піяністам. Праграма вялікая і надзвычай складаная. У яе ўключана мноства твораў розных эпох, стыляў і напрамкаў — ад Баха да Стравінскага, ад Клеменці, Гендэля, Гайдна да сучасных бельгійскіх кампазітараў.

Аднак характэрнай асаблівасцю конкурсу з'явіцца так званае «ізаляванне конкурсантаў». На трэцім фінальным праслухоўванні ўдзельнікі конкурсу павінны будуць выканаць, апроч канцэрта для фартэпіяна з аркестрам па выбару выканаўцы і некалькіх сольных твораў, новы неапублікаваны канцэрт бельгійскага кампазітара таксама для фартэпіяна з аркестрам. Гэты канцэрт выканаўцы абавязаны вывучыць на працягу прыкладна тыдня, будучы строга ізаляваны ў памяшканні Музычнай капэлы. У гэты час яны не маюць права мець сувязі ні з кім, апроч асоб, якія працуюць у адміністрацыі конкурсу. Спаборнічаючым толькі дазволена ў суправаджэнні асобы, прызначанай Адміністратыўным Саветам конкурсу, наведваць рэпетыцыі аркестра ва ўказаныя дні і гадзіны. Калі дадаць, што рад твораў для выканання ў першым туры будзе вызначаны Аргкамітэтам конкурсу за два месяцы да пачатку спаборніцтва, і ўлічыць разнастайнасць і шматграннасць праграмы ў цэлым, дык стане ясна, што гэтае спаборніцтва разлічана, у асноўным, на сталых музыкантаў.

Савецкія выканаўцы рыхтуюцца да конкурсу. У студзені адбылося Усесаюзнае адборачнае праслухоўванне. Адабраны пяць кандыдатаў. Трое з іх—лаўрэаты міжнародных конкурсаў піяністаў. Гэта маладыя музыканты Мікалай Пятроў, Дзмітрый Сахараў і Аляксандр Слабадзянік. Двое—Яўген Магілеўскі і Яўген Ржанаў—упершыню прымуць удзел у адказным міжнародным спаборніцтве.

Член журы Усесаюзнага адборачнага праслухоўвання, народны артыст РСФСР, прафесар Леў Аборын паведаміў карэспандэнту АДН:

— У адборачным праслухоўванні прынялі ўдзел выканаўцы раду гарадоў Савецкага Саюза. Усе яны, маладыя таленавітыя музыканты, змагаліся за права прадстаўляць савецкае мастацтва на брусельскім спаборніцтве. Агульны мастацкі ўзровень праслухоўвання—вельмі высокі. Кожны піяніст—гэта яркая творчая індывідуальнасць. Іх аб'ядноўваюць і высокае прафесіянальнае майстэрства, мастацкая сталасць. Інакш і быць не можа. Брусельскія спаборніцтвы таленавітай моладзі—гэта адзін з самых адказных і сур'ёзных конкурсаў, які мае сусветную папулярнасць.

НЕ ТАКАЯ ЎЖО БУДЗЁННАЯ ПРАФЕСІЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

стацтва гэта — літаратура і кіно.

Экран даносіць да іх шэдэўры вялікага мастацтва, знаёміць з операй, тэатрам, жывапісам, балетам. У дрыготкім маленькім аўтобусе, што падскокваў на ўхабах заснежанай лясной дарогі, пажылая калгасніца расказвала сваёй суседцы, як яна глядзела каляровую карціну пра палячку Марыю, захопленую ў даўнія часы татарскім ханам.

— Ні слова не гаворыць тая Марыя і той хан моўчкі на яе глядзіць, — гаварыла жанчына, — а ўсё так зразумела, такі смутак. Вось, думаю, якой прыгажосці навучыліся людзі...

Яна бачыла фільм пра Галіну Уланаву...

І вось гэтая найвялікшая сіла, сапраўды бязмежныя магчымасці кіно выкарыстоўваюцца ў нас пакуль яшчэ далёка не поўна. Галоўная ўвага звярталася да гэтага часу на тэхнічную базу. Але цяпер на вёсцы працуе дастатковая колькасць кінаўстановак, сістэма кінаабслугоўвання распрацавана, і, на наш погляд, настаў час заняцца і іншым бокам справы.

ТРЭБА ПА-НОВАМУ рыхтаваць сельскіх кінамеханікаў.

Надзя Русак, дваццацігадовая энергічная дзяўчына, вельмі любіць кіно. Збірала фота актрыс і акцёраў, бегала, правальваючыся ў гурбы снегу, праз зімовае поле ў суседнюю вёску, каб паглядзець новую карціну. І калі скончыла дзесяцігодку, прыйшла ў раённы аддзел культуры за накіраваннем у школу кінамеханікаў. Ёй хацелася, як яна гаворыць, «працаваць у кіно». За дзевяць месяцаў яе навучылі запраўляць плёнку, устанаўліваць бабіны, рамантаваць праектары і чытаць часопіс «Кінамеханік». І нічога новага да яе ведаў аб кінамастацтве не дадалі.

Надзя, не адрываючыся, гартае некалькі апошніх нумароў «Советского экрана», якія я ўзяла з сабою. І, загараючыся, гаворыць, што вось гэты разварот можна вывесіць на шчыце ля клуба, каб людзі ўбачылі, як здымаецца фільм «Вайна і мір», даведаліся пра яго стваральнікаў. А вось тут ёсць рэцэнзія на карціну, якую Надзя будзе паказваць на наступным тыдні...

«Советский экран», не гаворачы ўжо аб «Искусстве кино» і папулярных брашурах-манаграфіях, не трапляе ў рукі сельскіх кінамеханікаў. Ні ў час вучобы ў школе кінамеханікаў, ні за гады самастойнай сваёй працы не чуюць яны ніводнай лекцыі па гісторыі кінамастацтва, ніхто не клапоціцца аб тым, каб даць ім элементарныя веды аб аналізе фільма, аб выхаванні іх мастацкага густу. А кінамеханіка ж можна параўнаць з байцом на перадавой. Больш за ўсіх ён мае сувязь з гледачом. І трэба сказаць, што непасрэдныя, чыста тэхнічныя яго абавязкі пакідаюць яму час для прапаганды кінамастацтва. Трэба толькі ўзброіць яго ведамі і ўменнем працаваць з гледачом.

Надзя Русак шмат чытае, на стале ў яе ляжаць кнігі Гашака, Федзіна, Лакснеса. Але зусім няма спецыяльнай літаратуры. Яе не рыхтавалі да гэтага. І так жа, як Леанід Лагун, Надзя пачынае думаць, што ёй мала проста «круціць кіно». Пра гэта ж ёй піша з арміі нядаўні таварыш па рабоце. Ён расказвае дзяўчыне, што авалодвае авіяцыйнай спецыяльнасцю, і ім вельмі многа расказваюць пра гісторыю авіяцыі, пра яе значэнне ў справе тэхнічнага прагрэсу, пра яе вучоных і герояў. І калі ён вернецца з арміі ў свой раён, на сваю кінаўстаноўку, то будзе абавязкова вучыцца далей, таму што хоча быць «кінаспецыялістам шырокага профілю»...

На самай справе, што перашкаджае ўключыць у праграму школ кінамеханікаў хоць бы кароткія курсы па гісторыі кіно, прывіць будучым сельскім кінафікатарам імкненне творча асэнсоўваць фільм, чытаць кіназнаўчую літаратуру?

Чаму б не наладжваць сістэматычна раённыя семінары, на якіх работнікі беларускага кіно і тэлебачання чыталі б агляданыя лекцыі пра апошнія фільмы, пра надзённыя пытанні кінамастацтва? Вядома, усё гэта патрабуе і актыўнага стаўлення саміх кінамеханікаў, жадання павышаць свой агульнаадукацыйны і мастацкі ўзровень. Але думаецца, што цяпер ужо можна падабраць людзей адукаваных, якія любяць кіно і імкнуцца працаваць у ім творча.

А якая вялікая армія сельскай інтэлігенцыі можа прыкласці думкі і сілы да гэтай высакароднай справы! Бо сярод настаўнікаў, урачоў, аграномаў, несумненна, ёсць людзі, якія глыбока ведаюць і разумеюць мастацтва, у тым ліку і кіно.

Пакуль зрэдку пачуеш ад сельскага кінамеханіка пра які-небудзь пастаянны кантакт са школай, бібліятэкай, клубам у рабоце з гледачом.

А гэта ж справа сельскай і гарадской інтэлігенцыі — стварыць шырокую сетку лекторыяў, клубаў аматараў кіно, арганізоўваць дыспуты і тэматычныя вечары.

І першым памочнікам ва ўсіх гэтых патрэбных, цікавых справах няхай стане сельскі кінамеханік.

Таму што не такая ўжо ў яго звычайная прафесія...

ПАШТОЎКІ ПРЫСВЕЧАНЫ ГОРАДУ-ГЕРОЮ

Кутох калекцыянера

Гэтую карэспандэнцыю прыслаў у АДН для «Кутка калекцыянера» Мікалай Спірыдонавіч Тагрын, член Саюза мастакоў, вядомы збіральнік паштовак. Пра яго паўмільённы збор пісалі ўжо газеты.

Гэта было ў час мінулай вайны. На адной з ленінградскіх вуліц, праходзячы міма паштовай скрынкі, я ўбачыў жанчыну, якая апускала паштоўку, дзе быў намаляваны эпізод блакады нашага горада. Такой паштоўкі не было яшчэ ў маёй калекцыі. Я не паспеў спыніць жанчыну, каб распытаць, дзе яна купіла паштоўку, але пачаў зараз жа абыходзіць кіёскі і нямногія, адкрытыя ў той час, паштовыя аддзяленні. Прагулка гэтая ледзь не каштавала жыцця — пачаўся жорсткі абстрэл. А паштоўкі такой я так і не знайшоў. Толькі праз некалькі дзён мне яе падаравалі сябры.

Звыш трохсот пяцідзесяці паштовак выйшла ў горадзе, сціснутым у коле блакады. Над імі працавалі многія таленавітыя мастакі, якія заставаліся ў гэтыя цяжкія дні ў Ленінградзе. З вялікай сілай перадалі яны суровы вобраз горада-фронту. Сціплая паштоўка, якая прыходзіла ў акопы, сваім малюнкам дапаўняла, саграваала скупыя радкі пісьма. Ленінград жывы! Ленінград змагаецца! — гаварылі тыя, каму трапляла яна ў рукі...

Шмат цудоўных гравюр і акварэлей стварыла аб архітэктурных ансамблях горада на Няве Ганна Астраумава-Лебедзева. Знаходзячыся ўжо ў старым узросце, мастачка катэгарычна адмовілася пакінуць Ленінград, да якога набліжаліся ворагі. «Хачу перажыць канец асады Ленінграда і хоць адным вочкам хачу ўбачыць яго свабодным, убачыць, як ён ачуньвае, загойвае свае цяжкія раны...» — пісала Астраумава-Лебедзева ў тыя дні. Мастачка брала сюжэты для сваіх паштовак на вуліцах асаджанага горада. У 1943 годзе яна выканала ў тэхніцы гравюры на дрэве з каляровай падкладкай малюнкі да дзесяці паштовак, прысвечаных яркім падзеям абароны горада, подзвігам арміі і насельніцтва Ленінграда.

Серыя вялікіх аўталітаграфій «Ленінградскі летапіс», створаных у час блакады мастакомграфікам Аляксеем Пахомавым, таксама была змешчана на паштоўках той пары. Цяжка забыць работы А. Пахомава «У асяродку паражэння», «Тушэнне авіябомбаў», «Донары», «Вязуць у стацыянар», «За вадой»...

Малюнкі да сарака паштовак зрабіў Мікалай Паўлаў, вядомы ленінградскі графік, які неаднаразова наведваў пярэдні край абароны горада і караблі Балтыйскага флоту. Анатоль Яр-Краўчанка, Мікалай Пільшчыкаў, Сяргей Мачалаў, Аляксандр Харшак, Уладзімір Сяроў — цяжка пералічыць усіх мастакоў, творы якіх былі перанесены ў тую пару і на паштоўкі.

Палітаддзел 67-й арміі перад пачаткам рашаючых баёў нарыхтаваў пятнаццаць тысяч спецыяльных паштовак для апісання подзвігаў воінаў. Ужо даволі хутка, аднак гэтай колькасці аказалася недастаткова, і часцям давялося адправіць яшчэ дзесяць тысяч паштовак. Паштоўка таксама з'яўлялася свайго роду зброяй. Яна ўзнімала дух байцоў і тых, хто сваёй працай у тыле ўмацоўваў магутнасць арміі.

Ленінградскае таварыства калекцыянераў падрыхтавала да друку каталог ілюстраваных паштовак «Ленінград у дні Вялікай Айчыннай вайны». У пярэдадзень 20-годдзя поўнага вызвалення горада Леніна ад гітлераўскай блакады (27 студзеня) выстаўка гэтых паштовак была наладжана ў Ленінградскім Палацы культуры імя С. М. Кірава.

АДН.

На гастролях у Мінску пабываў эстрадны аркестр Паўднёва-Казахстанскай краявой філармоніі. У Беларусь гэты калектыў прыехаў упершыню. Акрамя Мінска, артысты выступалі ў Ляхавічах, Баранавічах, Лідзе. У праграме калектыву песні савецкіх і зарубежных кампазітараў, танцы, канферанс, пластычны эцюд і іншыя нумары.

На здымку: выступаюць салісты аркестра Уладзімір Міхайлаў і Віталій Суцявін.

ЗНАМЯНАЛЬНЫ ПОСПЕХ

Сціплая выстаўка невялікай групы скульптараў і графікаў у адной з галерэй Парыжа... Падзея, здавалася б, не такая ўжо рэдкасная ў «горадзе мастакоў». Чаму ж іменна гэтая выстаўка з першага дня прыцягнула да сябе пільную ўвагу грамадскасці?

...Галерэя «Вандом» схавалася ў глыбіні двара, сюды не даносіцца шум з размешчаных побач элегантнай вуліцы Міру і велічнага авеню Оперы. За шырокімі шклянымі дзвярыма моднага салона — свет мецэнатаў і буйных заправілаў ад мастацтва, свяцілішча «беспрадметнікаў».

Але ў гэтыя дні ў залах «Вандома» пануе іншая атмасфера. Тут выстаўлены работы членаў «групы дзевяці», у якую ўваходзяць у асноўным маладыя скульптары і графікі. Яны далёкія ад бясплодных фармалістычных пошукаў. Лічачы сябе вучнямі і прадаўжальнікамі традыцый вялікіх майстроў французскага мастацтва, яны лічаць за лепшае выказваць свае пачуцці і думкі на яснай і гарманічнай мове рэалізму.

Чалавек, яго ўнутраны свет — вось кола інтарэсаў Жана Азуфа. Яго скульптурныя партрэты поўныя напружанай думкі, адзначаны цёплым лірызмам.

Прыгажосць чалавечага цела вабіць Гунара Нільёсана. Надзвычай пластычны, поўны непадробнай прывабнасці яго скульптурны партрэт дзяўчыны.

Цудоўныя кардоны Раймон-Мартэна, якія спалучаюць у сабе сталую, амаль акадэмічную стараннасць і дакладнасць малюнка з сучасным бачаннем свету. Яго выдатна вылепленую скульптуру жанчыны, поўнай энергіі, якая з давер'ем і спадзяваннем глядзіць на жыццё, можна было б з поўнай падставай назваць мастацкім сцягам «Групы дзевяці».

Уважлівы і зацікаўлены погляд на свет, пільная цікавасць да чалавека, якога яны любяць і ў якога яны вераць, — вось адметныя рысы творчасці ўдзельнікаў гэтай значнай выстаўкі. Яны, як тут гавораць, маюць вялікую прэсу. Пра іх пішуць і спрачаюцца. Штотыднёвік «Ар», рэзка асудзіўшы вяшчальнікаў мастацтва, што абстрагуецца ад чалавека, піша, што будучыня — за гэтымі дзевяццю... Высока адгукнулася аб выстаўцы газета «Юманітэ», якая адзначыла, што члены групы «сваім мастацтвам уносяць уклад у абарону сапраўды чалавечых каштоўнасцей».

Поспех «групы дзевяці» —з'ява прыкметная, тым больш для горада, які лічыцца заканадаўцам мод у свеце абстрактнага мастацтва.

Ю. ПАНАМАРОЎ,
карэспандэнт ТАСС.

Парыж

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБКОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. Ул. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛЬ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

28 лютага

Першая праграма. 11.30 — «Дзеці Паміра». Мастацкі фільм. 17.25 — праграма перадач. 17.30 — кіначасопіс. 17.40 — тэлевізійныя навіны. 18.00 — «Сустракаюцца суседзі: Мінск, Вільнюс, Рыга, Талін». Сумесная перадача 4-х студый. «Вучоныя — сельскай гаспадарцы». 19.00 — для школьнікаў. «Таямніцы скарбаў». Расказ аб скарбах, знойдзеных на тэрыторыі Беларусі. 19.25 — веды — народу. «Байцы ідэалагічнага фронту». Перадача аб рабоце гарадскога аддзялення таварыства «Веды». 20.00 — М. Пагодзін. «Вернасць». Спектакль Рускага драматычнага тэатра БССР імя Горкага. У антракце — «Расказы аб гераізме» (М).

Другая праграма. 16.55 — праграма перадач. (М). 17.00 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Умелыя рукі» (М). 17.30 — для школьнікаў. «Гісторыя трох партрэтаў» (М). 18.00 — «Навука — вытворчасці». Тэлечасопіс (М). 18.30 — «Тэхніку палёў — у баявую гатоўнасць». Тэленарыс аб саўгасе «Рубежынскі» Арэнбургскай вобласці (М). 18.50 — тэлевізійныя навіны (М). 19.00 — Л. Шнейдэр. «Адзін дзень дэпутата Снорэброда». Прэм'ера тэлеспектакля (М). 20.35 — «У іх прыйшлі аўтаматы». Перадача з Днепрапятроўска. 21.00— Расказы аб гераізме. Выступленне пісьменніка С. Смірнова (М). 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — мелодыі кампазітара Ю. Мілюціна (М).

29 лютага

Першая праграма. 11.30 — «Па слядах нябачных ворагаў». Дакументальны фільм. 16.30 — праграма перадач. 16.35 — «Далёкая Аўстралія». Дакументальны фільм. 17.25 — для школьнікаў. «Аб тым, як растала Снягурачка». З цыкла «Вучыся слухаць і разумець музыку». 18.05 — «З табою, Балтыка». Кінанарыс. 18.15 — «Навіны з блакітнага экрана». 19.05 — «Жыццё і прыгоды Нікаласа Нікльбі». Мастацкі фільм. 20.35 — па канцэртных залах сталіцы. «Сакавіцкія афішы». 21.15 — «Па Прыпяці». Кінанарыс. 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «На агеньчык» (М).

Другая праграма. 15.30 — праграма перадач (М). 15.35 — для школьнікаў. «Хораша зімой». Тэлефільм (М). 16.00 — для школьнікаў. К. Паустоўскі. «Арцельныя мужычкі». Тэлеспектакль. Перадача з Ленінграда. 16.45 — «Піянерскі фестываль мастацтваў». Канцэрт дзіцячай мастацкай самадзейнасці школ г. Масквы (М). 17.45 — адказы на пісьмы гледачоў (М). 18.00 — «Мелодыі свету». Фільм-канцэрт Пражскай студыі тэлебачання (М). 18.20 — новыя вершы (М). 18.35 — тэлевізійныя навіны (М). 18.45 — «Пікавая дама». Мастацкі фільм-опера (М). 20.30 — тэлеклуб кінападарожжаў (М).

1 сакавіка

Першая праграма. 12.00 — «У свеце музыкі і грацыі». Мастацкая гімнастыка. Перадача з Кіева. 12.30 — «Віні Пух і ўсе астатнія». Перадача 1-я. 13.00— «Апошні дзюйм». Мастацкі фільм. 15.30 — праграма перадач. 15.35 — для воінаў Савецкай Арміі і Флоту. «Узнагарода знаходзіць героя». 16.20 — «На экране — мастацкая самадзейнасць. Канцэрт. Трансляцыя на Маскву. 16.50 — «Калі гавораць камені». Дакументальны фільм. 17.10 — «Кон-Цікі». Дакументальны фільм. 18.25 — «Фізкультура і спорт». Тэлечасопіс. 19.15 — «Мужчына ў нашым доме». Мастацкі фільм у 2-х серыях. 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — эстрадна-танцавальны вечар (М).

Другая праграма. 12.30 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Смяшынкі» (М). 13.00 — для дзяцей. Мультфільм. 13.30 — для воінаў Савецкай Арміі і Флоту. Дакументальны фільм (М). 16.15 — праграма перадач (М). 16.20 — «На экране — мастацкая самадзейнасць». Перадача з Мінска. 16.50 — «Навіны дня». Кіначасопіс (М). 17.00 — музычны кіёск (М). 17.30 — «Рускай кнізе — чатыры стагоддзі» (М). 18.20 — «І вялікім, і дзецям». Мультканцэрт (М). 19.00 — мастацкі фільм (М). 20.30 — «У эфіры — «Маладосць». Песні А. Пахмутавай (М).

2 сакавіка

Першая праграма. 17.05 — праграма перадач. 17.10 — для старшых школьнікаў. «Кнігі будучага». 17.30 — мультфільм. 17.40 — тэлевізійныя навіны. 18.00 — школа аграхімічных ведаў (М). 18.50 — кіначасопіс. 19.00 — А. Тажыбаеў. «Партрэт». Прэм'ера тэлевізійнага спектакля (М). 20.40 — «Багамольцы і бязбожнікі». Антырэлігійныя вершы. 21.00 — сольны канцэрт заслужанага артыста БССР Л. Гарэліка. 21.20 — аматарам футбола. «Дынама» (Мінск) перад стартам». 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «Студэнцкі тэатр». Перадача аб Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце.

Другая праграма. 16.55 — праграма перадач (М). 17.00 — для школьнікаў. Першы народны настаўнік. Да 140-годдзя з дня нараджэння К. Д. Ушынскага (М). 17.30 — для дашкольнікаў і малодшых школьнікаў. «Займальная азбука». Літары «Ц» і «Ч» (М). 18.00 — кінапраграма. 18.50 — тэлевізійныя навіны. 19.00 — кінапраграма. 20.40 — Э. Дніпро. Канцэрт народнага танца Палаца культуры імя Дзяржынскага. Перадача з Днепрапятроўска. 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «У эфіры — «Маладосць». «Сахалінскі характар». Прэм'ера тэлефільма. І серыя (М). 22.40 — «Галы, ачкі, секунды». Спорт за тыдзень.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: г. Мінск, вул. Захарава, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела мастацтва — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдавецтва — 3-19-52, бухгалтэрыі — 3-11-03

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

Друкарня выдавецтва «Звязда», Індэкс 63856. АТ 02802

Учора ў сталіцы нашай Радзімы — Маскве пачаліся выступленні самадзейных мастацкіх калектываў Беларусі — Барысаўскага народнага тэатра, народнай харавой капэлы Брэсцкага клуба чыгуначнікаў, Брэсцкага народнага ансамбля «Юнацтва» і Гродзенскага народнага ансамбля «Нёман».

Барысаўскі народны тэатр прывёз у Маскву спектакль «Глыбокая плынь» па аднайменным рамане І. Шамякіна. Старанна рыхтаваліся да сустрэчы з маскоўскімі гледачамі артысты Гродзенскага народнага ансамбля «Нёман». Яны папоўнілі свой рэпертуар новымі песнямі, народжанымі ў прынёманскім краі. Задушэўныя песні і поўныя імклівасці танцы брэсцкіх артыстаў.

Наш пазаштатны карэспандэнт А. Вялікаселец сфатаграфаваў самадзейных артыстаў Брэста ў час іх выступленняў на сваёй сцэне перад ад'ездам у сталіцу.